

Shahid Bahonar
University of Kerman

Analysis of the Quality of Life Before and After the Transition of Settlements to City (Case study: Masiri and Kopon Cities, Fars Province)

Ali Hosseini ¹✉ , Ali Saberi

¹- Associate Professor, Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran.

²- Master of Science, Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran.

Article Info

Article type:

Article history:

Received: 11 July 2022

Revised: 4 March 2023

Accepted: 9 March 2023

Published online: 21 March 2023

Keywords:

Quality of life, Upgrade to
city, Urban Policy, Masiri,
Kopon

ABSTRACT

Introduction: In recent decades, improving the quality of settlements through transforming significant villages into cities was identified as one of the development policies designed to enhance residents' access to urban amenities, facilities, and services. Therefore, this study's purpose is to determine how turning rural areas into urban cities affects locals' quality of life and compare the current situation of these settlements in the two towns of Kopon and Masiri in the Fars province.

Data and Method: The present study is a descriptive-analytical type of applied research. The residents of the studied cities represent the research's statistical population, which was determined using the Cochran formula with a sample of 380 people. The data were analyzed using SPSS software.

Results: The Kolmogorov–Smirnov test's findings indicate that the satisfaction level with the quality of life elements in the two cities differs in the two periods preceding and following the development. Based on the results of the Mann-Whitney U test, the average level of satisfaction of quality of life before development is more desirable in the city of Masiri. While all aspects of the city of Kopon, after improvement, have more favorable conditions. The W-Kendall ranking test shows that satisfaction with the aspects of quality of life in the two cities (separately) differs between the two periods. Moreover, based on the simple linear regression test, there is a strong relationship between the quality of life and hope for the future in both settlements.

Conclusion: In general, the results of the study show that the policy of promoting settlements and the measures taken have been successful in Kopon in contrast to Masiri.

Cite this article: Hosseini, Ali., Saberi, Ali. (2023). Analysis of the Quality of Life Before and After the Transition of Settlements to City (Case study: Masiri and Kopon Cities, Fars Province). *Urban Social Geography*, 10 (1), 1-25. <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2086>

© The Author(s).

DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2086>

Publisher: Shahid Bahonar University of Kerman.

¹- **Corresponding Author:** Hosseini, A, Department of Human Geography and Planning, Faculty of Geography, University of Tehran, Tehran, Iran. ✉ E mail: a.hosseini@ut.ac.ir ☎ (+98) 2161113036

English Extended Abstract

Introduction

Nowadays, improving people's lives and their equitable and adequate access to urban facilities are two of the most crucial challenges of urban life. The quality of life in urban environments will rise as they offer more prerequisites for residents to take advantage of the elements of a good urban environment, which will give residents energy and vitality. Due to its breadth, numerous facets of human life are connected to the quality of life. The standard of living in small towns and rural cities is one of these crucial and beneficial factors. In recent decades, improving the quality of settlements through transforming significant villages into cities was identified as one of the development policies designed to enhance residents' access to urban amenities, facilities, and services.

Data and Method

The statistical sample of the research is two cities of Kopon and Masiri in Fars province. The population of the study is Residents over 15 years old in these two cities. Library and field methods have been used to collect the findings. In the latter method, a researcher-made questionnaire was utilized to measure the Quality of Life in the cities studied in two times before and after the upgrade. Furthermore, 380 questionnaires based on the Cochran model and in a simple random sampling method was used were distributed among the target population. Thus, validity of the questionnaire was confirmed by expert opinions via Cronbach's alpha. Therefore, given that the calculated Cronbach's alpha is more than 0.9, it can be said that questionnaire have the acceptable reliability and the internal correlation between the variables is high. Subsequently, using SPSS software and tests such as Kolmogorov–Smirnov, Mann–Whitney U test, Kendall's W rankings and Simple linear regression the level of Satisfaction with quality of life In two cities were analyzed.

Results

Results from the study show that the degree of satisfaction with many aspects of quality of life in both cities differed in both periods before and after development. Descriptive statistics show that the general average of quality of life factors during the pre-development period in Kopon and Masiri is 1.63 and 1.79, respectively. As a result, despite the relative contentment in the city of Masiri, the pre-development level of satisfaction with the quality of life aspects in both settlements has not been favorable. While after development, Kopon residents have a high level of satisfaction with the development of their residency and improving their quality of life. Therefore, the average of the elements of this period in the two cities of Kopon and Masiri is equal to 3.20 and 2.23, respectively. The Kolmogorov-Smirnov test's results support the findings of the descriptive statistics by demonstrating the difference in life quality between the investigated cities' pre-and post-development periods. According to the Mann-Whitney U test results, Masiri City had a better situation than Kopon before development, except for management and location quality factors. While in the post-development period, the average level of satisfaction with the quality of life across all domains in the city of Kopon is in a better position than in the city of Masiri. According to the Friedman test conducted in both locations, in-group and out-group contentment with quality of life in two cities across two time periods is different. The findings show that in the city of Kopon, in the pre-development period, the socio-cultural and health aspects and in the post-development period, the aspects of place quality and management have the highest and lowest importance for residents, respectively. While in the Masiri city, socio-cultural elements, access, and infrastructure during the pre-development period, as well as health, and management following the development, have the most outstanding and slightest significance from the perspective of the population. As found by the multiple regression test, this test's standardized regression coefficient is significant for the research's independent variable at an error level less than 0.01 variable. As a result, the study's independent variable (Quality of Life) influences

English Extended Abstract

residents' Hope for the future in the two cities (dependent variable). So, the more opportunities for enhance quality of lfe in this residence, it also increases hope for the future.

Conclusion

Research analysis shows that in Masiri city, residents are dissatisfied with the current situation of their city after its transformation to the city and the measures taken. Their degree of satisfaction was higher, per the findings, prior to the settlement's growth. While in Kopon, residents are delighted with their quality of life and the measures taken. The study's findings indicate that Kopon's settlement development strategy and related actions have succeeded. However, this success has not been achieved in the city of Masiri. The reasons for this, according to the locals, include poor performance by urban organizations in enhancing access conditions and lack of proper access, an inadequate transportation system, insufficient access to petrol stations, a lack of quantity and quality of educational facilities, a lack of favorable changes in different economic areas, including resident employment and income, as well as a lack of favorable attention to the gender equality issue in the workforce.

تحلیل کیفیت زندگی در قبل و بعد از تبدیل سکونتگاه‌ها به شهر (مطالعه موردی: شهرهای مصیری و کوپن، استان فارس)

علی حسینی^۱ ✉، علی صابری

^۱ - دانشیار گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: a.hosseini@ut.ac.ir
^۲ - کارشناس ارشد، گروه جغرافیای انسانی و برنامه‌ریزی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۲۰</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۲/۱۳</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۲۸</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۱/۰۱</p> <p>کلیدواژه‌ها: کیفیت زندگی، ارتقا به شهر، سیاست‌های شهری، شهر کوپن، شهر مصیری</p>	<p>مقدمه: در چند دهه گذشته بهبود کیفیت سکونتگاهی از طریق تبدیل روستاهای بزرگ به شهر به عنوان یکی از سیاست‌های توسعه برای دسترسی مطلوب‌تر ساکنان محلی به امکانات، تاسیسات و خدمات شهری مورد توجه بوده است. در پژوهش حاضر هدف بررسی تاثیر تبدیل نقاط روستایی به شهر بر کیفیت زندگی ساکنان و مقایسه وضع موجود این سکونتگاه‌ها در دو شهر کوپن و مصیری در استان فارس است.</p> <p>داده و روش: پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی و نوع آن کاربردی است. جامعه آماری پژوهش شامل ساکنان شهرهای مورد مطالعه است که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۳۸۰ نفر تعیین شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام گرفته است.</p> <p>یافته‌ها: نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف نشان می‌دهد میزان رضایت از مولفه‌های کیفیت زندگی در هر دو شهر در دو دوره قبل و بعد از ارتقاء متفاوت است. با توجه به نتایج آزمون یومن-ویتنی قبل از ارتقاء میانگین رتبه رضایت از مولفه‌های کیفیت زندگی در شهر مصیری مطلوب‌تر است. در حالی که بعد از ارتقاء شهر کوپن در همه مولفه‌ها شرایط بسیار مطلوبی دارد. آزمون رتبه‌های دلبیوکندال نشان می‌دهد رضایت از مولفه‌های کیفیت زندگی در هر دو شهر (به تفکیک) در دو دوره با هم متفاوت است. همچنین با توجه به آزمون رگرسیون خطی ساده، ارتباط قوی بین متغیر مستقل (کیفیت زندگی) با امید به آینده در هر دو سکونتگاه برقرار است.</p> <p>نتیجه‌گیری: نتایج کلی پژوهش نشان می‌دهد سیاست ارتقاء سکونتگاه و اقدامات صورت گرفته در این زمینه در شهر کوپن موفق بوده است. در حالی که در شهر مصیری این موفقیت رقم نخورده است.</p>

استناد: حسینی، علی؛ صابری، علی (۱۴۰۲). تحلیل کیفیت زندگی در قبل و بعد از تبدیل سکونتگاه‌ها به شهر (مطالعه موردی: شهرهای مصیری و کوپن، استان فارس)، (۱۱)، ۲۵-۱. DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2086>

DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2086>

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه شهید باهنر کرمان.

مقدمه

توسعه نیافتگی و ضعف ساختاری در مناطق روستایی، مسائل و مشکلات متعددی را در این مناطق و همچنین روستاها و شهرهای مجاور به دنبال داشته است (شاطریان و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۶)، که این مسئله، باعث مهاجرت‌های روستاییان به سمت شهرهای بزرگ شده است (شمس‌الدینی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۲۸). برای کاستن از آثار منفی این مشکلات، سیاست‌ها و راهبردهای گوناگونی در پیش گرفته شده است. یکی از این سیاست‌ها، به خصوص در امر برنامه‌ریزی کشورهای در حال توسعه، تبدیل نقاط روستایی به شهر و ایجاد شهرهای جدید است که از دهه ۱۹۷۰ به منظور ایجاد نظام سکونتگاهی متناسب و یکپارچه و الگوی عادلانه‌تر اقتصادی و اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است (Lin, 1993: 238).

راهبرد تبدیل و ارتقاء روستاها به شهر در ایران بر پایه استراتژی یا نظریه UFRD یا تابع شهری در توسعه روستایی است. این نظریه یکی از راه‌های توسعه را انتقال روستا به شهر می‌داند. بر این اساس، می‌توان با ارتقاء روستاهایی که ظرفیت تبدیل شدن به شهر را دارند، گام مهمی در توسعه روستایی برداشت (محمدی و همکاران، ۱۳۹۹: ۶۶). یکی از دستاوردهای مهم و قابل تامل توسعه اقتصادی پس از جنگ جهانی دوم، کاربرد نظریات اقتصادی فضا بود که با زیربنای تفکر رشد ناموزون و رویکرد قطب رشد شکل گرفته است و تأثیرات بسیاری بر نظام سکونتگاهی ملل مختلف گذاشته و راهبردهای توسعه را به سوی پدیده شهرنشینی و صنعتی شدن متمرکز نموده است (بوذرجمهری و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۷۶). این پدیده باعث افزایش سریع جمعیت و گسترش شهرنشینی شتابان شد (اندستا و روستایی، ۱۴۰۰: ۴۳) که مشکلاتی را در ابعاد مختلف برای شهرها ایجاد کرد (Monzon & Hernandez, 2016: 158; Porio, 2014: 245). این نظریات در دوره و زمان‌های مختلف در بسیاری از کشورهای در حال توسعه از جمله ایران مورد استقبال واقع شدند. مسئله‌ای که نظام فضایی این کشورها را به شدت تحت تأثیر گذاشت. به گونه‌ای که در این کشورها، نسبت جمعیت روستایی و شهری از کل جمعیت به ترتیب از ۸۲٫۵ و ۱۷٫۵ در سال ۱۹۵۰ به میزان ۶۳ و ۳۷ درصد در سال ۲۰۱۰ تغییر پیدا کرد (مهاجرانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۶۲). در این راستا، نظام فضایی - جمعیتی ایران تا سال ۱۳۳۵ از همگونی نسبی برخوردار بود و در آن میان مراکز مختلف سکونت (شهرهای کوچک، بزرگ و مراکز روستایی) ارتباط ارگانیکی وجود داشت. ولی کاربرد نظریات اشاره شده (نظریات اقتصادی) در دوره بعد از سال ۱۳۳۵ باعث عدم تعادل و نابرابری در نظام سکونتگاهی کشور شد (فرهودی و همکاران، ۱۳۸۸: ۶۰). به طوری که شبکه کهکشانی و همگون شهری ایران از هم گسسته و شکل زنجیره‌ای یافت (بصیرت، ۱۳۹۷: ۲۶). این مسئله باعث شد شهرنشینی از رشد شتابانی برخوردار گردد و از این دوره به بعد، به تدریج بر روند و میزان شهرنشینی کشور افزوده شد. به طوری که جمعیت شهرنشین کشور از ۳۱٫۴ درصد در سال ۱۳۳۵ به حدود ۷۴ درصد در سال ۱۳۹۵ رسید (محمودیان، ۱۳۹۸: ۸۰). این اتفاق تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله نرخ رشد طبیعی جمعیت در شهرها، مهاجرت از روستا به شهر، تبدیل سکونتگاه‌های روستایی فراوانی به نقاط شهری و شهرهای کوچک در جریان افزایش جمعیت این روستاها و رسیدن آن‌ها به آستانه جمعیتی شهر بوده است (زنگنه و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۸). این مسئله تأثیر زیادی در بهبود کیفیت زندگی در نواحی روستا- شهری، کاهش مهاجرت از این مناطق به شهرهای بزرگ و همچنین جذب مهاجران به این شهرها داشته است (فراهانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۹۲).

برخی از مطالعات، تبدیل سکونتگاه‌های روستایی به نقاط شهری (عموماً شهرهای کوچک) را یک امتیاز مهم در ایجاد توسعه منطقه‌ای قلمداد می‌کنند (تمیمی و همکاران، ۱۳۹۶: ۵۰)؛ زیرا این شهرها با ایجاد فرصت‌های شغلی غیر زراعی و ارائه خدمات مورد نیاز ساکنان، در کاهش مهاجرت از این مناطق نقش موثری ایفا می‌کنند (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۹: ۳۴). بر طبق این سیاست، طی چند دهه اخیر مناطق روستایی زیادی به شهر تبدیل شده‌اند. به طوری که طی دوره ۶۰ ساله از سال ۱۳۳۵ تا سال ۱۳۹۵، تعداد شهرهای کشور از ۱۹۹ شهر به ۱۲۴۳ شهر افزایش یافته است (عزیزی

و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۸۸). اغلب این شهرهای تازه تاسیس، روستاهایی بوده‌اند که به شهر ارتقا یافته‌اند. به همین دلیل کوچک بوده‌اند و معمولاً کمتر از ۵۰۰۰ نفر جمعیت دارند. شهرنشینی در این مجتمع‌های سکونت‌ی عموماً شتابان بوده و همین مسئله باعث رشد اقتصادی سریع این سکونتگاه‌ها شده و با تغییر در سبک زندگی آن‌ها همراه است (Von Bloh, 2008: 8). امروزه روند تبدیل نقاط روستایی به شهر بسیار شتابان بوده و اهم دلایل این اتفاق؛ تغییر در وضع زندگی مردم، بهبود شرایط و برخورداری از امکانات و خدمات بیشتر، جلوگیری از روند رو به رشد مهاجرت از این مناطق و برهم خوردن تعادل محیطی است. پس لازم است بررسی شود که تا چه اندازه به این اهداف جامه عمل پوشانده شده و تا چه مقدار اهداف پیش‌بینی شده برآورده شده‌اند. با توجه به مسائل بیان شده، در این پژوهش سعی شده است، وضعیت روستا-شهرهای مصیری و کوپن در استان فارس در دو برهه قبل و بعد از ارتقاء بررسی و مقایسه گردد؛ تا از این طریق مشخص گردد که این اقدام تا چه اندازه موجب رضایت ساکنان شده است.

پیشینه نظری

روستا سکونتگاهی است که از یک مجتمع زیستی تشکیل شده و جلوه‌گاهی از حیات اجتماعی انسان قلمداد می‌شود (کاردار و همکاران، ۱۳۹۸: ۳۴۰) و در آن پدیده‌های اجتماعی و طبیعی به‌طور چشم‌گیر در هم آمیخته‌اند (مهدوی، ۱۳۸۲: ۴). در این سکونتگاه‌ها نوع خاصی از فعالیت‌های اقتصادی-عمدتاً فعالیت‌های کشاورزی-غلبه دارد و در آن میزان امکانات، خدمات رفاهی، ارتباطی و غیره در سطح پایینی قرار دارد (فراهانی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۹۴). شهر پدیده پیچیده و پویا (Ma et al., 2019; Wey & Huang, 2018:10) و مجموعه‌ای از ترکیب عوامل طبیعی، اجتماعی و محیط‌های ساخته شده توسط انسان است که براساس نیازها، فعالیت‌ها و رفتارهای ساکنین آن شکل گرفته (نصیری‌هنده‌خاله و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۷۹) و در آن جمعیت مشخصی ساکن شده است. این جمعیت به طرق گوناگون تخصص یافته و با اینکه از نظر شکل زندگی، مشاغل، گستردگی و کیفیت زندگی با زندگی روستایی متفاوت است، ولی از نظر تولید انرژی و غذا به مجموعه‌های مشابه با طبیعت یا مجموعه‌های روستایی وابستگی شدیدی دارد (شیعه، ۱۳۹۵: ۴). شهر به عنوان زیست بشر نقشی اساسی در ایجاد احساس رضایتمندی دارد و در واقع شکل دهنده سبک زندگی انسان و تعیین کننده کیفیت زندگی اوست (Smith & Levermore, 2008; Van eck et al., 2005).

شهر و روستا سیستم‌های مکمل و وابسته به هم هستند (Ma et al., 2019) که همواره و از گذشته میان آن‌ها جریان‌ات و مناسبات مهم و اساسی همچون رفت و آمد مردم، جریان کالا، سرمایه، عقاید و اطلاعات وجود داشته است (فروتن و همکاران، ۱۴۰۰: ۸۸۶). در این رابطه شهرهای کوچک، اولین هسته شهری بلافاصل با نقاط روستایی قلمداد می‌شوند که هرگونه تحرک و فعالیتی در آن‌ها، نواحی و حوزه‌های روستایی را نیز تحت تاثیر قرار می‌دهد (میکانیکی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۴). این شهرها یا همان روستا-شهرها، پیوندهای شهری-روستایی را از طریق توسعه صنایع کشاورزی و افزایش تولیدات کشاورزی و در نتیجه افزایش درآمد روستائیان تسهیل می‌کنند (گلی، ۱۳۹۰: ۵۹۸). روستا-شهرها مکان‌هایی هستند که هم تحت تاثیر ویژگی‌های زندگی شهری و هم ویژگی‌های نواحی روستایی قرار دارند و به عنوان مکان مرکزی در محدوده شهری خود، دامنه وسیعی از خدمات و امکانات مختلف را جهت دگرگونی شرایط اقتصادی اکثر روستائیان ایجاد می‌نمایند (Stohr & Taylor, 1981:541). این شهرهای تازه تاسیس که در نتیجه ارتقاء روستا به شهر ایجاد می‌شوند، عموماً جمعیت‌های محدودی دارند و گاهی جمعیت آن‌ها از حد متوسط برای تاسیس شهر کمتر است. این شهرها تحت تاثیر علل و عوامل مختلفی چون درخواست‌های مکرر ساکنین و مدیران روستایی، موقعیت مناسب و خاص جغرافیایی، موقعیت خاص سیاسی، مرکزیت بخش و غیره به شهر ارتقاء یافته‌اند (زنگنه شهری، ۱۳۹۲: ۵۳۹).

به صورت کلی راهبرد توسعه شهرهای کوچک به عنوان یکی از سیاست‌های عمده در امر برنامه‌ریزی توسعه‌ای، از دهه ۱۹۷۰ به بعد با هدف، رشد اقتصادی و ایجاد سکونتگاهی متناسب و یک‌پارچه و همچنین الگوی عادلانه‌تر اقتصادی و اجتماعی و رفع مشکلات ناشی از شهرنشینی به ویژه در کشورهای درحال توسعه مورد توجه قرار گرفت (Lin, 1993: 327). این راهبرد از آغاز دهه ۱۹۸۰ بیش‌تر مورد توجه قرار گرفت. به گونه‌ای که در کنفرانس‌های بین‌المللی جمعیت و آینده مناطق شهری در شهر رم و دومین کنفرانس سازمان ملل راجع به سکونتگاه‌های انسانی بر این راهبرد تاکید و نیاز به عدم تمرکز و توسعه شهرهای کوچک‌تر مورد توجه قرار گرفت (شوهانی و کاکایی، ۱۳۹۹: ۷۷۸).

ارتقاء روستا به شهر در کشور ایران نیز، در دوره‌های مختلف امری متداول بوده، اما این راهبرد از سرشماری سال ۱۳۸۵، روندی شتابزده را طی نموده است (فراهانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۹۴). هدف از این فرایند کاهش مهاجرت‌های روستاییان به شهرهای بزرگ‌تر و تثبیت جمعیت در نواحی روستایی، افزایش فرصت‌های شغلی برای ساکنان (شاطریان و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۷)، افزایش درآمد و رونق اقتصادی، تنوع شغلی و افزایش فرصت اشتغال، رونق فعالیت‌های صنعتی، افزایش سطح سواد و سرمایه اجتماعی در شهرهای ایجاد شده و حوزه نفوذ بوده است (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۹: ۳۹).

کیفیت زندگی موضوعی چند رشته‌ای و چند شاخه‌ای و به عبارتی مفهومی پیچیده و چند بعدی است (Hosseini et al., 2018; Faria et al., 2018; Ullengin et al., 2001; Moroke et al., 2020; et al., 2023) که از دهه ۱۹۳۰ به صورت یک موضوع میان رشته‌ای مورد توجه محققان گرایش‌های مختلف علمی قرار گرفته است (Lee, 2008: 1205). هر یک از این محققان درصدد بوده‌اند که نواحی مختلف جغرافیایی مانند شهرها، ایالت‌ها و ملت‌ها را براساس شاخص‌های کیفیت زندگی که خود طراحی کرده‌اند، مطالعه کنند (Wish, 1986: 93). اصطلاح کیفیت زندگی تا اندازه‌ای مبهم است. در تعریف آن، از یک‌سو، کیفیت زندگی فردی به عنوان پنداشتی از چگونگی گذران فرد مطرح می‌شود و از سوی دیگر، به شکل کلی‌تر، کیفیت زندگی موقعیت‌های زندگی حول یک عامل را شامل می‌شود؛ موقعیت‌هایی نظیر محیط پیرامونی یا فرهنگ در یک جامعه معین (Yung, 2008: 1210). به صورت کلی، کیفیت زندگی مترادف با رفاه، امکانات، رضایت زندگی، شکوفایی، تحقق نیازها، قدرت زندگی، توسعه قابلیت‌ها، فقر، استانداردهای زندگی و توسعه به کار می‌رود (McGillivray, 2007: 36).

کیفیت زندگی از ظرفیت بالایی در ارتباط با کارکردهای اجتماعی و اقتصادی برخوردار است (Hosseini et al., 2021; Sapena et al., 2022). این مفهوم در برگیرنده ابعاد روانی است که شاخص‌هایی همچون رضایت، شادمانی و امنیت را در برمی‌گیرد (Lotfi, 2009; Ibrahim & Chung, 2003) و هدف غایی مطالعه و کاربرد آن، بهرمندی مردم از زندگی با کیفیت مطلوب است. به طوری که این زندگی علاوه بر هدفمندی، لذت‌بخش هم باشد (Allen et al., 2002: 14). شاخص‌های کیفیت زندگی به دو صورت عینی و ذهنی بررسی می‌شوند (Lee, 2008: 120). شاخص‌های عینی شامل؛ بهداشت، درآمد، ویژگی‌های مسکن و همچنین دیگر مشخصه‌هایی است که در واحد جغرافیایی نمایان می‌گردد (Ferriss, 2010: 75). شاخص‌های ذهنی نیز از پیمایش ادراکات، ارزیابی‌ها و رضایت ساکنین از زندگی شهری به دست می‌آید (Rezvani et al., 2013: 204). در یک حالت مطلوب بهتر است که شاخص‌های عینی و ذهنی با هم ترکیب شوند؛ زیرا شاخص‌های ذهنی این اجازه را می‌دهند که بیش‌تری از رضایت فرد و هرآنچه برای مردم رضایت‌بخش است، به دست آید و شاخص‌های عینی نیز برای سنجش ابعادی از محیط که سنجش آن دشوار است، مناسب به نظر می‌رسند (Kamp et al., 2003: 11).

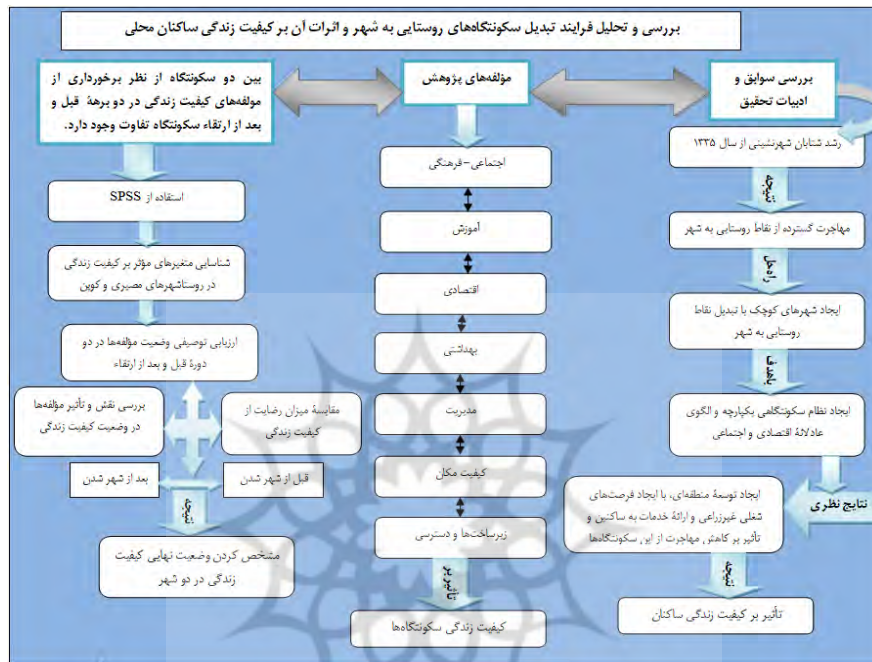
جدول ۱- تعاریف کیفیت زندگی

منبع	تعاریف
Maccara et al., 2006	کیفیت زندگی مفهوم گسترده‌ای است که مفاهیمی مانند کیفیت محیط، شامل محیط طبیعی و محیط انسان ساخت را در برمی‌گیرد.
Turkoglu, 2015: 12	Pacione (۲۰۰۳) بیان می‌کند که کیفیت زندگی موضوعی مهم و کلیدی است، چراکه به رابطه میان مردم و محیط‌های شهری روزمره آن‌ها می‌پردازد.
Krefis et al., 2018: 17	کیفیت زندگی را می‌توان رضایت ساکنان از شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و کالبدی در یک واحد جغرافیایی از فضای سرزمینی یا شهری قلمداد کرد.
Janaina Macke et al., 2018	Fahey et al (2003) کیفیت زندگی در یک جامعه یعنی رفاه کلی کسانی که در آنجا زندگی می‌کنند.
Moro et al., 2008	کیفیت زندگی میزان رفاه گروه‌ها و افراد در شرایط اجتماعی و اقتصادی عمومی است.
Wann-Ming, 2018	کیفیت زندگی نشان دهنده میزان فعلی شادی، رضایت، و میل به زندگی و همچنین رفاه مادی و میزان سود و لذت افراد است.
Talmage and Frederick, 2019	کیفیت زندگی با عوامل مختلفی همچون بهداشت محیط، زمان رفت و آمد، هنر و امکانات فرهنگی، در دسترس بودن مسکن، نگرانی‌های اقتصادی و غیره مرتبط است.
سازمان بهداشت جهانی ۲۰۱۸	کیفیت زندگی را ادراک افراد از وضعیت زندگی خود با در نظر گرفتن فرهنگ و نظام ارزشی که در آن زندگی می‌کنند، تعریف می‌کند.
Crockerl et al., 2019: 2041	با توجه به تعریف سازمان بهداشت جهانی، کیفیت زندگی عبارت است از ادراک افراد از وضعیت زندگی خود با در نظر گرفتن فرهنگ، نوع زندگی و نظام ارزشی که در آن زندگی می‌کنند، به گونه‌ای که مرتبط با اهداف و انتظارات مورد توجه آن‌هاست.
Pal & Kumar, 2005	کیفیت زندگی معیاری برای سنجش میزان برآورده شده نیازهای روحی- روانی و مادی افراد جامعه می‌باشد.
Caron et al., 2019	کیفیت زندگی را به عنوان شاخص مثبت سلامت روان در نظر گرفته‌اند.
Pearl, 2011	کیفیت زندگی را اندازه‌گیری ویژگی‌های عینی و ذهنی از زندگی می‌داند

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

زندگی امروز، شهرنشینی لجام گسیخته و گسترش گاه‌ها فاقد اصول مدیریت و برنامه‌ریزی شهری، در کلانشهرها و مادرشهرها به خصوص در کشورهای در حال توسعه، باعث ایجاد مشکلات و مسائل متعدد همچون کمبود مسکن، ضعف اشتغال و به مخاطره افتادن کیفیت زندگی شهری گشته که این مسئله، افت شدید کیفیت زندگی شهروندان را به دنبال داشته است (Arora & Kalra, 2018: 96). مجموعه این مسائل باعث شده است که امروزه مسئله کیفیت زندگی شهری دغدغه بسیاری از مردم و برنامه‌ریزان شهری شود (فصیحی، ۱۳۹۹: ۷۸). کیفیت زندگی شهری یکی از نگرانی‌های مهم در برنامه‌ریزی شهری است. مطالعه این مفهوم بر پایه این فرضیه بنیادین استوار است که محیط اجتماعی و فیزیکی می‌تواند در خوشبختی و رفاه مردم ساکن در یک محل تأثیرگذار باشد (Lambiri et al., 2006: 2). جوهره اصلی این مفهوم، تامین و ارضای هم‌زمان نیازهای مادی و معنوی انسان است. در واقع برنامه‌ریزی برای مسکن، کار و اشتغال، بدون تامین نیازهای روانی، عاطفی و اجتماعی شهروندان مانند نیاز به امنیت، آرامش خاطر، زیبایی، تعلق اجتماعی، شادی، تفریح و غیره ناقص خواهد بود (Rinner et al., 2007). رویکرد کیفیت زندگی شهری، تلاشی برای ایجاد شهر سالم و فراهم کردن خدمات شهری مناسب و در دسترس برای همگان در چارچوب پایداری و ایجاد احساس رضایت است (Harpham et al., 2001: 109). این مفهوم به عنوان یکی از مهم‌ترین حوزه‌های مطالعات شهری در کشورهای مختلف به شمار می‌رود که دارای مولفه‌های چندگانه اجتماعی، محیطی و اقتصادی است. این مهم به دلیل اهمیت روز افزون مطالعات کیفیت زندگی در پایش سیاست‌های عمومی و نقش آن به عنوان ابزاری کارآمد در مدیریت و برنامه‌ریزی شهری است (محمدی ده چشمه، ۱۴۰۰: ۲۵۰). کیفیت زندگی مسئله مهم و مورد توجه بوده که

جدای از مفهوم و زندگی شهری نیست. این مفهوم با میزان دسترسی شهروندان به امکانات مختلف شهری همچون، زیرساخت‌ها، حمل‌ونقل، ارتباطات، ایمنی و سلامتی، تغذیه، هوای پاک، مسکن مناسب، اشتغال با حقوق مناسب و همچنین فضای سبز و پارک‌ها ارتباط نزدیک و تنگاتنگی دارد (اشنویی‌نوش‌آبادی و محمدابراهیمی، ۱۴۰۰: ۲۸) و به صورت کلی، هدف از مطرح کردن آن، اصلاح و تکامل مفهوم توسعه از مفهوم کمی به مفهوم پایدار شهری بوده است (افشاری‌پور، ۱۳۹۷: ۲۳).

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

پیشینه عملی

سیاست تبدیل نقاط روستایی به شهر و نقش آن در کیفیت زندگی ساکنان، موضوع مهمی است که به‌خصوص در یکی دو دهه اخیر با شتابان شدن روند تبدیل نقاط روستایی به شهر، مورد توجه قرار گرفته است و ظرفیت پژوهشی بالایی نیز یافته است. در این زمینه، در سال‌های اخیر پژوهش‌های معدودی صورت گرفته است که در ادامه به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌شود؛

رضوانی و همکاران (۱۳۸۹)، در پژوهشی پیرامون نقش تبدیل روستا به شهر در کیفیت زندگی در شهرهای فیروزآباد و صاحب در استان‌های لرستان و کردستان، نشان دادند که ارتقای روستا به شهر باعث بهبود چشمگیر کیفیت زندگی در شهر فیروزآباد و بهبود نسبی آن در شهر صاحب شده است.

نتایج پژوهش زنگنه‌شهرکی (۱۳۹۱)، با هدف بررسی تبدیل نقاط روستایی به شهر و نقش آن در توسعه منطقه‌ای و تحولات نظام شهری نشان داد که ایجاد شهرهای جدید در کشور، در چند سال اخیر رشد چشم‌گیری داشته که بیش‌تر با هدف دستیابی به تعادل منطقه‌ای صورت گرفته است.

کریمی و همکاران (۱۳۹۳)، در پژوهشی نگرش مردم محلی به سیاست تبدیل روستا به شهر بر حسب محل سکونت را در بخش دیلمان شهرستان سیاهکل بررسی کردند. نتایج این پژوهش نشان داد که بین نگرش ساکنان منطقه مورد

مطالعه به سیاست تبدیل روستا به شهر بر حسب محل سکونت (شهر یا روستا) تفاوت معنی داری وجود دارد. به گونه‌ای که میزان نارضایتی از سیاست مذکور در سطح شهر بیش‌تر از روستاهای پسرکانه است.

مولایی هاشجین و همکاران (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای به ارزیابی نقش سیاست تبدیل نقاط روستایی به شهر در کیفیت زندگی در شهرهای بُردخون و بَنک در استان بوشهر پرداختند. نتایج حاصل نشان داد که کیفیت زندگی ساکنان محلی در هر دو قلمرو اقتصادی و اجتماعی بعد از ارتقاء سکونتگاه به شهر، از حد متوسط بالاتر است؛ بدین معنی که با ارتقای روستا به شهر، کیفیت زندگی مردم بهبود چشمگیری یافته است.

محمدی و همکاران (۱۳۹۴)، در مقاله‌ای که در روستا- شهر اصلاندوز انجام دادند، نشان دادند که در این روستا-شهر، ساکنان از کیفیت زندگی خود رضایت نسبی دارند. مهم‌ترین عامل در رضایتمندی ساکنان از کیفیت زندگی، فاکتور سلامت روانی بود. همچنین مولفه‌های سلامت جسمانی، سلامت محیطی و سلامت اجتماعی به ترتیب در رتبه‌های بعدی قرار داشتند.

فراهانی و همکاران (۱۳۹۵) در مقاله‌ای به بررسی نقش سیاست تبدیل سکونتگاه‌های روستایی به شهر در کیفیت زندگی در شهر بلبان‌آباد پرداختند. یافته‌های این تحقیق مبین وضعیت مطلوب و رو به بهبود کیفیت زندگی در این شهر در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و محیطی- کالبدی بعد از تبدیل شدن به شهر است.

دربان‌آستانه و محمودی (۱۳۹۵)، در پژوهشی با هدف ارزیابی کیفیت زندگی در روستا- شهرهای جدید، اقدام به بررسی کیفیت زندگی در شهر بانوره نمودند. نتایج این پژوهش نشان داد که با وجود مزایای متعددی که سیاست تبدیل روستا به شهر برای ساکنان به‌خصوص در ابعاد اقتصادی، ارائه برخی خدمات اجتماعی و کالبدی داشته است، اما حجم گسترده‌ای از پیامدهای منفی نیز به ساکنان تحمیل شده است و همچنین با توجه به بالا رفتن انتظارات ساکنان، پاسخگویان اعتقاد داشتند که در مجموع تبدیل روستا به شهر نتوانسته است باعث افزایش کیفیت زندگی ساکنان شود. محمودی‌زاد و ذاکر حقیقی (۱۳۹۵) در پژوهشی به ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی در روستاشهر فرحزاد پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد در محدوده مورد مطالعه سطح کیفیت زندگی در بعد ذهنی مناسب و در بعد عینی نامناسب است.

نتایج پژوهش رحیمیان و همکاران (۱۳۹۸) در خصوص اولویت‌بندی اثرات تبدیل بخش چلغوندی به شهر جدید بیران‌شهر نشان داد که این سیاست بیش‌ترین اثرات را به ترتیب در زیربخش‌های ارتقاء خدمات شهری، بهبود وضعیت مسکن و شهرسازی، توسعه آموزشی، جلب مشارکت اجتماعی، توسعه بهداشتی- درمانی، بهبود امکانات ارتباطی، تامین امنیت منطقه، توسعه اشتغال و بهبود فضای کسب‌وکار و دسترسی به اماکن ورزشی و تفریحی داشته است.

کاردار و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان تحلیل و اولویت شاخص‌های زیست‌پذیری در روستاهای ارتقا یافته به شهر، وضعیت شاخص‌های زیست‌پذیری را در شهر بلبان‌آباد از توابع شهرستان دهگلان بررسی کردند. یافته‌های پژوهش نشان داد وضعیت زیست‌پذیری شهر در مؤلفه فاقده مطلوبیت قرار دارد و از بین شاخص‌های بررسی شده نیز بعد دسترسی و امنیت به ترتیب دارای پایین‌ترین سطح رضایت و سطح کیفی زیست‌پذیری هستند.

پژوهش حاضر از چند وجه با پژوهش‌های پیشین متفاوت است؛ استفاده از شاخص‌های متنوع و گسترده که خاص بررسی طیف گسترده‌ای از پژوهش‌های داخلی و خارجی مرتبط با موضوع و همچنین موضوع‌های مرتبط همچون کیفیت زندگی و زیست‌پذیری است، که باعث جامعیت پژوهش و تفاوت عمده آن با اغلب پژوهش‌های مورد بررسی شده است؛ استفاده از آزمون‌های متنوعی که اغلب پژوهش‌های پیشین به کار بست برخی از آن‌ها اکتفاء کرده‌اند، ولی پژوهش حاضر به صورت یک‌جا و یکپارچه و با جامعیت از آن‌ها استفاده کرده است. همچنین مهم‌ترین تفاوت این پژوهش که آن را از دیگر پژوهش‌ها متمایز کرده است؛ پرداختن همزمان به بررسی و ارزیابی وضعیت رضایت ساکنان در دو دوره قبل و بعد از ارتقاء سکونتگاه و مقایسه آن‌هاست، در حالی که در اغلب پژوهش‌ها فقط وضعیت کنونی سکونتگاه بررسی شده است

و از بررسی و آوردن اطلاعات رضایتی ساکنان در دوره قبل از ارتقاء و مقایسه وضعیت موجود با گذشته سکونتگاه، چشم‌پوشی شده است.

داده‌ها و روش‌شناسی

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش شامل ساکنان دو شهر کوپن و مصیری از توابع شهرستان رستم در استان فارس (شامل ۹۰۳۱ نفر در شهر مصیری و ۳۳۳۷ نفر در شهر کوپن؛ جمعاً ۱۲۲۶۸ نفر) است. حجم نمونه با توجه به جمعیت جامعه آماری با استفاده از روش کوکران ۳۸۰ نفر برآورد شد؛ بدین صورت که ۱۸۰ پرسشنامه در شهر کوپن و ۲۰۰ پرسشنامه نیز در شهر مصیری گردآوری شد. شیوه گردآوری داده‌های پژوهش به صورت کتابخانه‌ای و پیمایشی با استفاده از ابزار پرسشنامه است. در همین راستا از ۶۱ سوال در ابعاد گوناگون اجتماعی- فرهنگی، آموزش، اقتصادی و اشتغال، بهداشت و درمان، مدیریت، کیفیت مکان، زیرساخت‌ها و مجموعه دسترسی استفاده شد؛ سوال‌های پژوهش یک بار برای دوره قبل از ارتقاء و بار دیگر برای دوره بعد از ارتقای سکونتگاه طراحی و از طریق آن وضعیت هر دو شهر در این دو دوره به صورت مجزا بررسی شد. به منظور توزیع پرسشنامه از روش نمونه‌گیری در دسترس^۱ استفاده شد. روایی پرسشنامه توسط متخصصین در موضوع مورد نظر و پایایی آن نیز از طریق آلفای کرونباخ با ۳۰ نمونه اولیه و با ضریب ۰,۸۸۵ تأیید شد. در پژوهش حاضر برای بررسی آمار توصیفی و تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شد؛ بدین صورت که ابتدا برای خلاصه‌سازی نتایج پیمایش از آمار توصیفی- شامل مقایسه آمارهای ابتدایی در دو شهر، میانگین، انحراف استاندارد و واریانس- استفاده شد. در ادامه نیز از آزمون کولموگوروف- اسمیرنوف برای آزمون نرمال بودن متغیرهای آزمون به منظور تصمیم‌گیری در مورد استفاده از آمار پارامتریک و ناپارامتریک استفاده گردید؛ با توجه به نتایج این آزمون؛ چون مقدار آماره Kolmogorov-Smirnov Z (۰,۲۴۲) در سطح خطای کمتر از ۰,۰۵ معنی‌دار است؛ می‌توان نتیجه گرفت توزیع داده‌ها در جامعه غیر نرمال است. به همین خاطر برای بررسی مولفه‌ها از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده شد. بدین صورت که از آزمون کولموگوروف- اسمیرنوف دونمونه‌ای برای بررسی معنی‌داری تفاوت کیفیت زندگی شهرهای مورد مطالعه در دو برهه زمانی قبل و بعد از ارتقاء استفاده شد. همچنین به منظور سنجش تفاوت میزان رضایت از مولفه‌های مورد بررسی در پژوهش، میزان اهمیت و اولویت‌بندی مولفه‌ها و سنجش میزان تاثیرگذاری کیفیت زندگی بر امید به آینده در دو سکونتگاه نیز از آزمون‌های آماری مختلفی چون یو من ویتنی، رتبه‌های دلیو کندال و رگرسیون خطی ساده استفاده شد.

قلمرو پژوهش

شهر مصیری مرکز شهرستان رستم و یکی از شهرهای شمال غربی استان فارس است که در فاصله ۱۲۱ کیلومتری شمال غرب شیراز و در موقعیت ۳۰ درجه و ۲۳ دقیقه عرض شمالی و ۵۱ درجه و ۵۲ دقیقه طول شرقی قرار گرفته است. این شهر در سال ۱۳۷۸ به شهر ارتقاء یافته است. شهر مصیری در سال ۱۳۹۰ دارای ۵۸۳۰ نفر جمعیت بوده که با نرخ رشد ۵۴,۹ درصدی در سال ۱۳۹۵ به ۹۰۳۱ نفر افزایش یافته است. از این میزان ۴۶۳۹ نفر زن و ۴۳۹۲ نفر مرد بودند که نشان از برتری جمعیتی زنان در این شهر دارد. تعداد خانوارهای ساکن در این شهر نیز در سال ۱۳۹۵ برابر ۲۵۹۲ خانوار بود که با توجه به بعد خانوار در سال ۱۳۹۰ که ۱۴۸۸ خانوار بوده است، بعد خانوار در این شهر روند رو به رشد ۱/۷۴ درصدی را تجربه کرده است. فعالیت اکثر ساکنین این شهر کشاورزی است و گندم، برنج، ذرت، سویا و کنجد از جمله محصولات کشاورزی این شهر محسوب می‌شود.

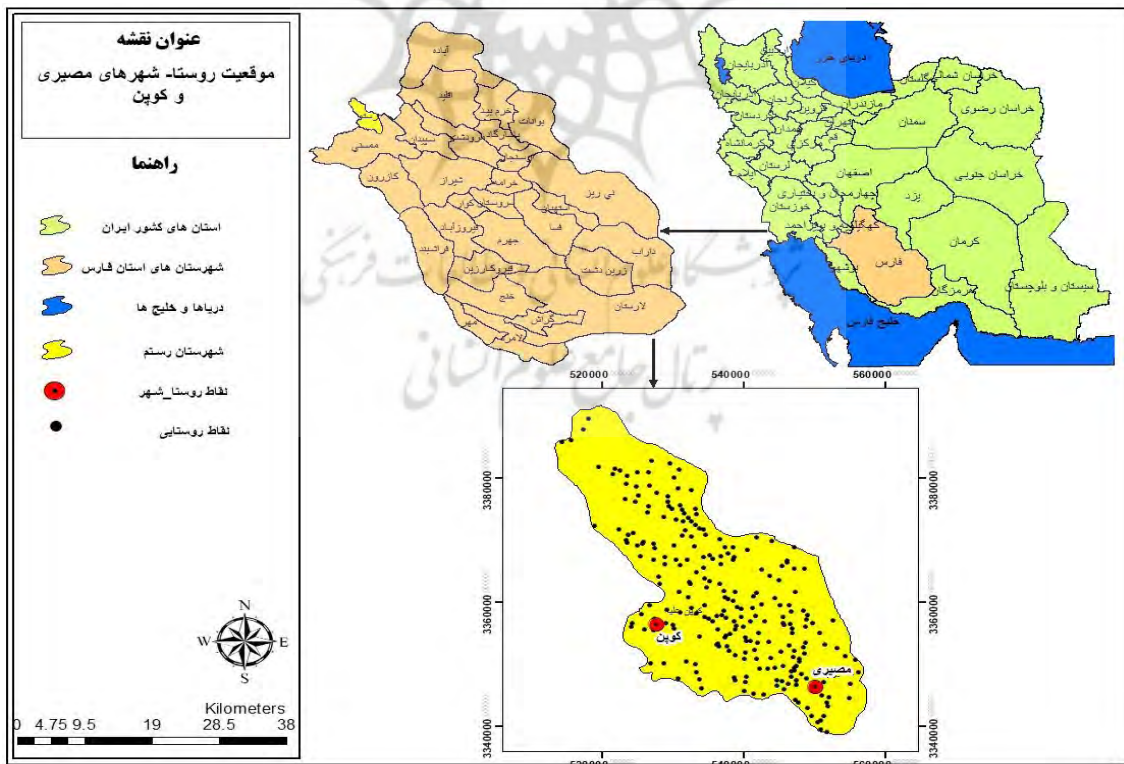
۱. نمونه‌گیری در دسترس متداول‌ترین روش نمونه‌گیری غیراحتمالی است که ملاک انتخاب نمونه در آن، سادگی دسترسی است. بدین صورت که برای به‌دست آوردن این نمونه هیچ الگویی وجود ندارد و نمونه مدنظر می‌تواند با توجه به نزدیکی به پژوهشگر و یا سایر روش‌های در دسترس انتخاب گردد.

شهر کوپن مرکز بخش سورنا در شهرستان رستم استان فارس است. این شهر از طرف شمال به شهرستان باشت، از طرف غرب به شهرهای گچساران و بوستان، از طرف شرق به شهر اردکان و از طرف جنوب به بابامنیر محدود شده است. شهر کوپن در سال ۱۳۹۲ در نتیجه سیاست تبدیل روستاهای بزرگ به شهر تاسیس شد. نام پیشین آن کوپان بوده است. جمعیت این شهر در سال ۱۳۹۵ برابر با ۳۲۳۷ نفر بوده که در مقایسه با سال ۱۳۹۰ که جمعیت آن ۳۲۲۵ نفر بوده است، رشد ۴۰ درصدی داشته است. مهاجرت‌های کاری و شغلی از عوامل اصلی کاهش رشد جمعیت شهر کوپن نسبت به سرشماری دوره قبل بوده است (جدول ۲). شهر کوپن بین ۳۰ درجه و ۳۳ دقیقه عرض شمالی و ۵۱ درجه و ۲۸ دقیقه طول شرقی قرار گرفته است. فعالیت اصلی مردم این شهر به‌خاطر وجود زمین‌های حاصلخیز و آب فراوان و همچنین قرارگیری بر شریان اصلی ارتباطی جنوب و جنوب غرب؛ کشاورزی و کشت گندم، جو، برنج و صیفی‌جات و همچنین امور خدماتی (تعمیرات، خرید و فروش و غیره) است.

جدول ۲- آمار جمعیتی شهر کوپن

۱۳۹۵	۱۳۹۰	۱۳۸۵	
۳۲۳۷	۳۲۲۵	۳۱۵۲	جمعیت
۰٫۴	۲٫۳	-	درصد رشد
۹۰۹	۸۲۱	-	بعد خانوار
۱۰٫۷	-	-	درصد رشد

(منبع: سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۸۵-۱۳۹۵)

شکل ۲- موقعیت شهرهای مصیری و کوپن در شهرستان، استان و کشور

یافته‌ها

برای سنجش کیفیت زندگی در شهر کوپن ۱۸۰ پرسشنامه توزیع شد. طبق بررسی ساختار جنسی در این شهر، غلبه با مردان است. به‌گونه‌ای که ۶۸٫۹ درصد از پاسخ‌گویان مرد و ۳۱٫۱ درصد زن بوده‌اند. وضعیت تاهل پاسخ‌گویان نیز بیانگر آن است که ۴۶٫۷ درصد مجرد و ۵۳٫۳ درصد از پاسخ‌گویان نیز متاهل هستند. ساختار سنی پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که گروه سنی ۲۶ تا ۴۰ سال با ۴۴٫۴ درصد دارای بیش‌ترین میزان است. از میان پاسخ‌گویان ۳۷٫۸ درصد دارای مدرک لیسانس و ۴۵٫۶ درصد نیز شغل آزاد داشتند. وضعیت مدت سکونت پاسخ‌گویان نشان می‌دهد که سابقه سکونت در این شهر بالاست. به‌گونه‌ای که ۳۵٫۶، ۲۲٫۲ و ۱۸٫۹ درصد از پاسخ‌گویان به ترتیب ۱۰ تا ۲۰ سال، ۲۰ تا ۳۰ سال و بیش‌تر از ۳۰ سال سابقه سکونت در این شهر را داشتند. از نظر مالکیت مسکن نیز بخش عمده‌ای از پاسخ‌گویان یعنی؛ ۵۸٫۹ درصد مالک مسکن خود بودند.

برای سنجش کیفیت زندگی در شهر مصیری ۲۰۰ پرسشنامه توزیع شد. از میان پاسخ‌گویان ۶۰ درصد مرد و ۴۰ درصد زن بودند. همچنین ۴۵ درصد در گروه سنی ۲۶ تا ۴۰ سال قرار داشتند. از نظر تاهل، ۶۴ درصد متاهل و ۳۶ درصد نیز مجرد بودند. از نظر میزان تحصیلات نیز گروه دارای مدرک دیپلم با ۳۶ درصد دارای بیش‌ترین سهم پاسخ‌گویان بودند. از نظر وضعیت اشتغال ۳۱ درصد از پاسخ‌گویان در گروه مشاغل آزاد فعالیت داشتند. وضعیت سکونت در این شهر نیز نشان می‌دهد که بخش عمده ساکنان دارای سابقه بالای سکونت هستند. ۳۲ درصد از پاسخ‌گویان ۱۰ تا ۲۰ سال و ۲۷ درصد نیز ۲۰ تا ۳۰ سال سابقه سکونت در این شهر را دارند. همچنین ۴۸ درصد از ساکنان این شهر مالک مسکن خود می‌باشند.

جدول ۳- آمار توصیفی پژوهش

مولفه‌ها	زیرشاخه‌ها	کوپن		مصیری	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
جنسیت	مرد	۶۸٫۹	۱۲۴	۶۰	۱۲۰
	زن	۳۱٫۱	۵۶	۴۰	۸۰
تاهل	مجرد	۴۶٫۷	۸۴	۳۶	۷۲
	متاهل	۵۳٫۳	۹۶	۶۴	۱۲۸
سن	۱۵-۲۵	۱۱٫۱	۲۰	۱۷	۳۴
	۲۶-۴۰	۴۴٫۴	۸۰	۴۵	۹۰
	۴۱-۵۵	۳۲٫۳	۶۰	۲۸	۵۶
	۵۶ به بالا	۱۱٫۱	۲۰	۱۰	۲۰
تحصیلات	زیردیپلم	۳٫۳	۶	۱۰	۲۰
	دیپلم	۲۸٫۹	۵۲	۳۶	۷۲
	فوق دیپلم	۲۱٫۱	۳۸	۱۹	۳۸
	کارشناسی (لیسانس)	۳۷٫۸	۶۸	۲۸	۵۶
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۸٫۹	۱۶	۷	۱۴
	کارمند	۸٫۹	۱۶	۱۴	۲۸
شغل	کارگر	۷٫۸	۱۴	۲	۴
	آزاد	۴۵٫۶	۸۲	۳۱	۶۲
	خانه‌دار	۱۴٫۴	۲۶	۱۹	۳۸
	بازنشسته	۲٫۲	۴	۹	۱۸
	بیکار	۴٫۴	۸	۵	۱۰
	دانشجو	۱۴٫۴	۲۶	۱۸	۳۶
	در جستجوی کار جدید	۲٫۲	۴	۲	۴
	کمتراز ۵ سال	۶٫۷	۱۲	۶	۱۲
	مدت سکونت				

۱۹	۳۸	۱۶,۷	۳۰	۵ تا ۱۰ سال	
۳۲	۶۴	۲۵,۶	۶۴	۱۰ تا ۲۰ سال	
۲۷	۵۴	۲۲,۲	۴۰	۲۰ تا ۳۰ سال	
۱۶	۳۲	۱۸,۹	۳۴	بیشتر از ۳۰ سال	
۴۸	۹۶	۵۸,۹	۱۰۶	ملکی	مالکیت
۶	۱۲	۶,۷	۱۲	رهن	مسکن
۴۶	۹۲	۳۴,۴	۶۲	اجاره‌ای	

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

ارزیابی مولفه‌های کیفیت زندگی قبل از ارتقای روستا به شهر

بخش دوم پژوهش به مقایسه مولفه‌های کیفیت زندگی در دو شهر در دو دوره قبل و بعد از ارتقاء سکونتگاه پرداخته شد. تحلیل یافته‌های به دست آمده از ساکنان شهر کوپن در دوره قبل از ارتقاء (جدول ۴) نشان می‌دهد که مولفه‌های پژوهش وضعیت چندان مطلوبی ندارند. به گونه‌ای که مولفه اجتماعی- فرهنگی با میانگین ۲,۳۳ در بهترین شرایط بین مولفه‌ها قرار دارد و مولفه‌های اقتصادی، کیفیت مکان، آموزش، مدیریت و زیرساخت‌ها و مجموعه دسترسی به ترتیب با میانگین ۱,۶۸، ۱,۶۴، ۱,۴۵، ۱,۴۵ و ۱,۴۵ در رتبه‌های بعدی قرار دارند. مولفه بهداشت و درمان نیز تنها با میانگین ۱,۴۲ در بدترین شرایط رضایتی میان مولفه‌های مورد بررسی قرار دارد.

مطابق نتایج به دست آمده (جدول ۴)؛ در دوره قبل از ارتقاء سکونتگاه، میزان رضایت ساکنان در شهر مصیری نسبت به شهر کوپن از وضعیت مطلوب‌تری برخوردار است و رضایت ساکنان از وضعیت موجود در آن دوره رضایت‌بخش‌تر بوده است؛ به طوری که با وجود نارضایتی‌هایی که وجود داشت، ولی مولفه‌های اجتماعی- فرهنگی با میانگین ۲,۶۹ در رتبه اول قرار دارد و مولفه اقتصادی نیز با میانگین رضایت ۲,۱۰ در رتبه دوم از نظر شهروندان قرار گرفته است. سایر مولفه‌ها همچون؛ مولفه آموزش، کیفیت مکان، بهداشت و درمان و مدیریت نیز از نظر اهمیت با میانگین ۱,۶۹، ۱,۶۸، ۱,۵۷ و ۱,۵۵ در رده‌های بعدی قرار دارند. با توجه به نظر ساکنان، مولفه زیرساخت‌ها و دسترسی با میانگین ۱,۲۶ در بدترین شرایط میان مولفه‌های بررسی شده از نظر ساکنان قرار دارد. نتایج کلی بررسی مولفه‌ها در دوره قبل از ارتقاء سکونتگاه در هر دو شهر نشان می‌دهد، در میان همه مولفه‌ها، این مولفه پایین‌ترین میزان میانگین را دارد. نتایج کلی بررسی وضعیت مولفه‌های کیفیت زندگی در دو روستا- شهر حاکی از این مسئله است که میزان رضایت از کیفیت زندگی در سطح پایینی قرار دارد؛ به طوری که میانگین کل مولفه‌ها در شهر کوپن و مصیری به ترتیب ۱,۶۳ و ۱,۷۹ است. ولی با این وجود، میزان رضایت در شهر مصیری نسبت به شهر کوپن وضعیت نسبتاً بهتری دارد.

جدول ۴- نتایج تحلیل شاخص‌های کیفیت زندگی قبل از ارتقای سکونتگاه

گروه‌ها	ابعاد	درصد فروانی				میانگین	انحراف معیار	واریانس
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد			
کوبین	اجتماعی-فرهنگی	۶,۷	۵۷,۸	۳۱,۱	۴,۴	۲,۳۳	۰,۶۶۸	۰,۴۴۷
	آموزش	۶۰,۰	۳۴,۴	۵,۶	-	۱,۴۵	۰,۶۰۰	۰,۳۶۱
	اقتصادی	۳۴,۴	۶۲,۲	۳,۳	-	۱,۶۸	۰,۵۳۱	۰,۲۸۳
	بهداشتی	۶۲,۲	۳۴,۴	۲,۲	۱,۱	۱,۴۲	۰,۵۹۷	۰,۳۵۷
	مدیریت	۵۵,۶	۴۲,۳	۱,۱	-	۱,۴۵	۰,۵۲۱	۰,۲۷۲
	کیفیت مکان	۴۵,۶	۴۴,۴	۱۰,۰	-	۱,۶۴	۰,۶۵۶	۰,۴۳۲
	زیرساخت‌ها و دسترسی	۵۴,۴	۴۵,۶	-	-	۱,۴۵	۰,۴۹۹	۰,۲۴۹
میانگین کل						۱,۶۳		
مصیری	اجتماعی-فرهنگی	۴,۰	۴۲,۰	۲۵,۰	۱۶,۰	۲,۰	۰,۸۵۸	۰,۷۳۸
	آموزش	۵۰,۰	۳۸,۰	۷,۰	۳,۰	۱,۶۹	۰,۸۸۱	۰,۷۷۸
	اقتصادی	۲۳,۰	۴۷,۰	۲۷,۰	۳,۰	۲,۱۰	۰,۷۸۲	۰,۶۱۳
	بهداشتی	۴۹,۰	۴۶,۰	۴,۰	۱,۰	۱,۵۷	۰,۶۲۲	۰,۳۸۷
	مدیریت	۵۷,۰	۳۳,۰	۸,۰	۲,۰	۱,۵۵	۰,۷۲۸	۰,۵۳۹
	کیفیت مکان	۴۶,۰	۴۱,۰	۱۲,۰	۱,۰	۱,۶۸	۰,۷۲۱	۰,۵۲۰
	زیرساخت‌ها و دسترسی	۷۶,۰	۲۲,۰	۲,۰	-	۱,۲۶	۰,۴۸۳	۰,۲۳۴
میانگین کل						۱,۷۹		

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

ارزیابی مولفه‌های کیفیت زندگی بعد از ارتقای روستا به شهر

بررسی یافته‌های تحقیق بعد از ارتقاء نشان می‌دهد که تغییرات قابل توجهی در میزان رضایت ساکنان شهر کوبین صورت پذیرفته است. با توجه به نتایج جدول ۵ به جز دو مولفه اقتصادی و مدیریت، میانگین سایر مولفه‌ها در این شهر، بالاتر از حد متوسط (۳) است. براساس یافته‌ها، مولفه کیفیت مکان با میانگین بالای ۳,۶۲ و تفاوت زیاد نسبت به دوره قبل از ارتقاء سکونتگاه، در بهترین شرایط قرار دارد. نتایج حاصل از مصاحبه نشان می‌دهد که ساکنان از بهبود کیفیت ابعاد مکانی از جمله آب آشامیدنی، بهداشت عمومی، سامانه تخلیه فاضلاب شهری، سامانه جمع‌آوری زباله‌ها و غیره رضایت نسبی دارند. مولفه‌های بهداشت و درمان و همچنین اجتماعی-فرهنگی و آموزش نیز با میانگین ۳,۵۳، ۳,۴۰ و ۳,۱۲ شرایط مطلوبی دارند. یکی از شاخصه‌های بهبود کیفیت زندگی در هر سکونتگاهی، بهبود وضعیت اشتغال ساکنان و دسترسی‌های مناسب درون و برون‌شهری آن‌هاست. در این زمینه بررسی نظر ساکنان نشان می‌دهد که با وجود ظرفیت بیش‌تر این شهر برای بهبود شرایط در این مولفه‌ها- با توجه به ظرفیت بالای نیروی انسانی، فرارگیری بر روی جاده ترانزیتی جنوب کشور^۱ و غیره- ولی تغییرات مطلوبی نیز در این زمینه‌ها صورت گرفته است. به طوری که با وجود میانگین پایین این دو مولفه در دوره قبل از ارتقاء (اقتصادی؛ ۱,۶۸ و دسترسی؛ ۱,۴۵) ولی بعد از ارتقاء میانگین مولفه زیرساخت‌ها به ۳,۰۸ و اقتصادی نیز به ۲,۹۸ رسیده است که نشان می‌دهد اقدامات نسبتاً مطلوبی در این زمینه‌ها صورت گرفته است.

یافته‌ها در شهر مصیری نشان می‌دهد که با وجود تغییرات نسبی در رضایت ساکنان نسبت به قبل از ارتقاء، ولی ساکنان رضایت چندانی از وضعیت موجود شهر خود و تغییرات صورت گرفته ندارند. با توجه به نتایج؛ مولفه‌های بهداشت

۱- وجود چنین ظرفیتی می‌تواند نقش مهمی در ایجاد و بهبود اشتغال در این شهر داشته باشد.

و درمان، کیفیت مکان و آموزش با میانگین ۲,۶۶، ۲,۵۹ و ۲,۵۲ در بهترین شرایط و مولفه‌های اجتماعی- فرهنگی، زیرساخت‌ها، اقتصادی و همچنین مدیریت با میانگین ۲,۳۵، ۲,۰۴، ۱,۷۷ و ۱,۷۴ به ترتیب در بدترین شرایط از نگاه شهروندان قرار دارند. نکته قابل تأمل، رضایت بسیار پایین از اقدامات مدیریتی در این شهر و بعد از ارتقاء سکونتگاه به شهر است که نشان می‌دهد مدیران شهری نتوانسته‌اند اقدامات مطلوبی برای جلب رضایت ساکنان انجام دهند.

جدول ۵- نتایج تحلیل شاخص‌های کیفیت زندگی بعد از ارتقای سکونتگاه

گروه‌ها	ابعاد	درصد فراوانی				میانگین	انحراف معیار	واریانس
		خیلی کم	کم	متوسط	زیاد			
کوپن	اجتماعی-فرهنگی	-	۶,۷	۵۰,۰	۴۰	۳,۳	۰,۶۶۵	۰,۴۴۲
	آموزش	۳,۳	۱۳,۳	۵۴,۴	۲۵,۶	۳,۳	۰,۸۰۲	۰,۶۴۴
	اقتصادی	۲,۲	۲۱,۱	۵۵,۶	۱۸,۹	۲,۲	۰,۷۶۱	۰,۵۸۱
	بهداشتی	۳,۳	۱۷,۸	۱۸,۹	۴۲,۲	۱۷,۸	۱,۰۸۰	۱,۱۶۶
	مدیریت	۱۸,۹	۲۸,۹	۲۱,۱	۲۲,۲	۸,۹	۱,۲۴۸	۱,۵۶۰
	کیفیت مکان	-	۱۲,۲	۲۸,۹	۴۳,۳	۱۵,۶	۰,۸۹۱	۰,۷۹۵
	زیرساخت‌ها و دسترسی	-	۲۲,۳	۷,۴۶	۲۷,۸	۲,۲	۰,۷۷۱	۰,۵۹۵
	میانگین کل							
					۳,۲۰			
مصیری	اجتماعی-فرهنگی	۱۷,۰	۴۲,۰	۳۱,۰	۹,۰	۱,۰	۰,۹۰۰	۰,۸۱۲
	آموزش	۱۴,۰	۲۹,۰	۴۹,۰	۷,۰	۱,۰	۰,۸۵۶	۰,۷۳۳
	اقتصادی	۴۰,۰	۴۳,۰	۱۷,۰	-	-	۰,۷۲۰	۰,۵۲۰
	بهداشتی	۹,۰	۴۴,۰	۲۱,۰	۲۴,۰	۲,۰	۱,۰۰۴	۱,۰۰۹
	مدیریت	۴۶,۰	۳۸,۰	۱۲,۰	۴,۰	-	۰,۸۲۲	۰,۶۷۶
	کیفیت مکان	۱۴,۰	۳۴,۰	۳۳,۰	۱۷,۰	۲,۰	۰,۹۹۳	۰,۹۸۷
	زیرساخت‌ها و دسترسی	۱۹,۰	۵۹,۰	۲۱,۰	۱,۰	-	۰,۶۶۳	۰,۴۴۱
	میانگین کل							
					۲,۲۶			

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

مقایسه میزان رضایت از کیفیت زندگی

برای بررسی تفاوت کیفیت زندگی در شهرهای مورد مطالعه پژوهش در دوره قبل از ارتقاء، از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف دو نمونه‌ای استفاده شد. با توجه به نتایج جدول ۶ چون مقدار آماره کولموگروف-اسمیرنوف $Z(2,098)$ در سطح خطای کوچک‌تر از $0,05$ معنی‌دار است؛ میزان رضایت از مولفه‌های کیفیت زندگی در دو شهر در دوره قبل از ارتقای سکونتگاه متفاوت است. با توجه به منفی بودن مقدار $D(-0,216)$ ؛ در این دوره میزان رضایت از مولفه‌ها در شهر مصیری بیش‌تر از شهر کوپن است.

جدول ۶- نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنوف دو نمونه‌ای برای سنجش کیفیت زندگی دو شهر قبل از ارتقای سکونتگاه

حداکثر اختلاف	
مطلق	۰,۲۱۶
مثبت	۰,۰۰۰
منفی	-۰,۲۱۶
آماره کولموگروف-اسمیرنوف Z	۲,۰۹۸
سطح معنی‌داری (دوسویه)	۰,۰۰۰

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

برای مقایسه تفاوت میزان رضایت ساکنان دو شهر از مولفه‌های کیفیت زندگی در دوره بعد از ارتقاء سکونتگاه نیز از آزمون کولموگروف-اسمیرونوف استفاده شد. یافته‌های پژوهش^۱ نشان دهنده تفاوت میزان رضایت ساکنان دو شهر از مولفه‌ها در این دوره است. با توجه به نتیجه حاصل شده؛ میزان رضایت ساکنان شهر کوپن از مولفه‌ها بیش تر از رضایت ساکنان شهر مصیری است. بر این اساس داده‌های پژوهش نشان می‌دهد که در شهر کوپن تغییرات مطلوبی در این زمینه صورت گرفته است.

جدول ۷- نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرونوف دو نمونه‌ای برای سنجش کیفیت زندگی دو شهر بعد از ارتقای سکونتگاه

حداکثر اختلاف	
مطلق	۰,۵۹۰
مثبت	۰,۵۹۰
منفی	۰,۰۰۰
آماره کلموگروف-اسمیرونوف Z	۵,۷۴۳
سطح معنی‌داری (دوسویه)	۰,۰۰۰

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

مقایسه میزان رضایت از کیفیت زندگی در دو برهه قبل و بعد از ارتقای سکونتگاه

با توجه به تایید تفاوت در میزان رضایت از کیفیت زندگی دو شهر در دو برهه قبل و بعد از ارتقای سکونتگاه؛ به بررسی دقیق‌تر این میزان تفاوت، با توجه به مولفه‌های مورد بررسی در پژوهش پرداخته شد. برای دستیابی به این هدف، هر یک از مولفه‌های پژوهش به صورت جداگانه و در دو استان با همدیگر مقایسه شدند. برای این منظور از آزمون یو من ویتنی استفاده شد. با توجه به مقدار آزمون Z که در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۵ معنی‌دار است. با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت که در همه مولفه‌های پژوهش به جز مدیریت و کیفیت مکان تفاوت میزان رضایت از کیفیت زندگی در دوره قبل از ارتقاء در دو شهر معنی‌دار است. یعنی میزان رضایت از مولفه‌ها در دو شهر از نظر شهروندان با همدیگر تفاوت قابل توجهی دارد.

جدول ۸- نتایج بررسی تفاوت رضایت از کیفیت زندگی قبل از ارتقای سکونتگاه

مولفه‌ها	مقدار Z	معنی‌داری (sig)
اجتماعی- فرهنگی	-۴,۰۷۳	۰,۰۰۰
آموزش	-۲,۳۳۳	۰,۰۲۰
اقتصاد و اشتغال	-۵,۳۴۶	۰,۰۰۰
بهداشت و درمان	-۲,۵۷۸	۰,۰۱۰
مدیریت	-۰,۴۸۹	۰,۶۲۵
کیفیت مکان	-۰,۲۴۷	۰,۸۰۵
زیرساخت‌ها و مجموعه دسترسی	-۴,۲۱۹	۰,۰۰۰

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

۱- مقدار آماره کولموگروف-اسمیرونوف (۵,۷۴۳) در سطح معنی‌داری کوچک‌تر از ۰,۰۵ است.

با توجه به نتایج جدول ۹ به جز دو مولفه مدیریت و کیفیت مکان، میانگین رتبه رضایت از سایر مولفه‌های کیفیت زندگی قبل از ارتقاء سکونتگاه، در شهر مصیری تفاوت قابل توجهی نسبت به مقدار آن‌ها در شهر کوپن دارد. بر این اساس میانگین رتبه مولفه‌های کیفیت زندگی در شهر مصیری بیش‌تر از میزان آن در شهر کوپن است^۱.

جدول ۹- وضعیت مولفه‌های کیفیت زندگی در دو شهر قبل از ارتقاء سکونتگاه

مولفه‌ها	شهر	میانگین رتبه
اجتماعی-فرهنگی	کوپن	۱۶۸,۳۷
	مصیری	۲۱۰,۴۲
آموزش	کوپن	۱۷۸,۲۰
	مصیری	۲۰۱,۵۷
اقتصادی	کوپن	۱۶۱,۸۶
	مصیری	۲۱۶,۲۸
بهداشت و درمان	کوپن	۱۷۷,۱۱
	مصیری	۲۰۲,۵۵
مدیریت	کوپن	۱۸۷,۹۶
	مصیری	۱۹۲,۷۹
کیفیت مکان	کوپن	۱۸۹,۱۷
	مصیری	۱۹۱,۷۰
زیرساخت‌ها و مجموعه دسترسی	کوپن	۲۱۱,۱۴
	مصیری	۱۷۱,۹۲

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

برای بررسی تفاوت رضایت دو شهر در دوره بعد از ارتقاء نیز از آزمون یو من ویتنی استفاده شد. نتایج آزمون بیانگر وجود تفاوت در میزان رضایت از مولفه‌های کیفیت زندگی در دو شهر است. به گونه‌ای که مقدار Z با اطمینان ۹۵ درصد در همه مولفه‌ها در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۵ معنی‌دار است.

جدول ۱۰- نتایج بررسی تفاوت رضایت از کیفیت زندگی قبل از ارتقای سکونتگاه

مولفه‌ها	مقدار Z	معنی‌داری (sig)
اجتماعی-فرهنگی	-۱۰,۹۳۲	۰,۰۰۰
آموزش	-۶,۷۶۷	۰,۰۰۰
اقتصاد و اشتغال	-۱۲,۴۸۷	۰,۰۰۰
بهداشت و درمان	-۷,۵۵۲	۰,۰۰۰
مدیریت	۸,۰۰۵	۰,۰۰۰
کیفیت مکان	-۹,۲۸۹	۰,۰۰۰
زیرساخت‌ها و مجموعه دسترسی	-۱۱,۶۲۳	۰,۰۰۰

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

یکی از مهم‌ترین اهداف ارتقاء سکونتگاه‌ها، ایجاد تغییرات مطلوب در وضعیت زندگی ساکنان در زمینه‌های مختلف بیان شده در پژوهش است که زندگی ساکنان را به صورت مستقیم تحت تاثیر قرار می‌دهد. با توجه به نتایج این آزمون

۱- تنها در دو مولفه مدیریت و کیفیت مکان، شهر کوپن با تفاوت کمی میانگین رتبه‌های بهتری نسبت به شهر مصیری دارد.

بعد از ارتقاء سکونتگاه، این وضعیت در شهر کوپن مطلوب و نشان‌دهنده ایجاد تغییرات مثبت و در شهر مصیری نشان‌دهنده وضعیت نه‌چندان مطلوب نسبت به گذشته این سکونتگاه و همچنین در مقایسه با شهر کوپن است. نتایج جدول ۱۱ بیانگر این مسئله است که میانگین رتبه رضایت از کیفیت زندگی بعد از ارتقاء سکونتگاه، در همه مولفه‌ها در شهر کوپن تفاوت قابل توجهی نسبت به میزان آن‌ها در شهر مصیری دارد.

جدول ۱۱- وضعیت مولفه‌های کیفیت زندگی در دو شهر قبل از ارتقاء سکونتگاه

میانگین رتبه	شهر	مولفه‌ها
۲۵۲,۳۰	کوپن	اجتماعی-فرهنگی
۱۳۴,۸۸	مصیری	
۲۲۷,۵۱	کوپن	آموزش
۱۵۷,۱۹	مصیری	
۲۶۱,۳۴	کوپن	اقتصادی
۱۲۶,۸۳	مصیری	
۲۳۳,۶۳	کوپن	بهداشت و درمان
۱۵۱,۶۸	مصیری	
۲۳۶,۰۸	کوپن	مدیریت
۱۴۹,۴۸	مصیری	
۲۴۳,۷۱	کوپن	کیفیت مکان
۱۴۲,۶۱	مصیری	
۲۵۵,۴۶	کوپن	زیرساخت‌ها و مجموعه دسترسی
۱۳۲,۰۴	مصیری	

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

سنجش تاثیر مولفه‌های موثر بر رضایت شهروندان

به‌منظور بررسی میزان اهمیت و تاثیر مولفه‌های پژوهش در دو دوره قبل و بعد از ارتقای سکونتگاه، از آزمون رتبه‌های دلبیو کندال استفاده شد. در این آزمون، هر پاسخگو به عنوان یک قضاوت‌کننده یا رتبه‌دهنده و هر مولفه و گویه نیز به عنوان یک متغیر تلقی شده و در ادامه برای هر یک از این متغیرها، میانگین رتبه‌ها محاسبه می‌شود. با توجه به این آزمون می‌توان تفاوت میانگین‌های مولفه‌ها را بررسی کرد. با توجه به نتایج جدول ۱۲ و با استناد به مقدار آزمون کای اسکوئر (۲۴۲,۷۳۵ و ۱۹۲,۵۸۰) که در هر دو دوره قبل و بعد از ارتقاء سکونتگاه در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۱ معنی‌دار است؛ می‌توان نتیجه گرفت که با اطمینان ۹۹ درصد، ارزیابی ساکنان شهر کوپن از مولفه‌های پژوهش هم در دوره قبل و هم بعد از ارتقای سکونتگاه متفاوت است.

جدول ۱۲- نتایج آزمون دلبیو کندال وضعیت کیفیت زندگی شهر کوپن قبل و بعد از ارتقای سکونتگاه

گروه‌ها	تعداد	درجه آزادی	Kendall's w	Chi-Square آماره	سطح معناداری (Sig)
قبل	۱۸۰	۶	۰,۲۲۵	۲۴۲,۷۳۵	۰,۰۰۰
بعد	۱۸۰	۶	۰,۱۷۸	۱۹۲,۵۸۰	۰,۰۰۰

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

از دیگر مزایای آزمون دلبیو کندال؛ ارزیابی مولفه‌های پژوهش از نظر شهروندان و اولویت‌بندی آن‌ها برای نشان دادن میزان رضایت ساکنان از هر کدام از این مولفه‌هاست. با توجه به نتایج میانگین رتبه، در دوره قبل از ارتقاء مولفه‌های اجتماعی- فرهنگی و بهداشت و درمان با میانگین رتبه ۵,۷۵ و ۳,۳۹ دارای بیش‌ترین و کمترین میزان اهمیت از نظر ساکنان هستند. در حالی که در دوره بعد از ارتقاء، میزان رضایت از مولفه مدیریت با مقدار ۲,۹۲ دارای کمترین و مولفه کیفیت مکان با میانگین رتبه ۵,۰۶ دارای بیش‌ترین میزان رضایت است. از نکات قابل توجه، تغییرات مطلوب در میزان رضایت از مولفه بهداشت و درمان در دوره بعد از ارتقاء نسبت به قبل است.

جدول ۱۳- اولویت‌بندی ابعاد کیفیت زندگی شهر کوپن از دیدگاه ساکنان قبل و بعد از ارتقای سکونتگاه

بعد		قبل			
اولویت بندی	میانگین رتبه	مولفه‌ها	اولویت بندی	میانگین رتبه	مولفه‌ها
سوم	۴,۵۴	اجتماعی-فرهنگی	اول	۵,۷۵	اجتماعی-فرهنگی
چهارم	۳,۷۴	آموزش	پنجم	۳,۵۲	آموزش
ششم	۳,۳۷	اقتصادی	دوم	۴,۲۶	اقتصادی
دوم	۴,۶۸	بهداشت و درمان	ششم	۳,۳۹	بهداشت و درمان
هفتم	۲,۹۲	مدیریت	چهارم	۳,۵۴	مدیریت
اول	۵,۰۶	کیفیت مکان	سوم	۴,۰۲	کیفیت مکان
پنجم	۳,۶۸	دسترسی و زیرساخت‌ها	پنجم	۳,۵۲	دسترسی و زیرساخت‌ها

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

نتایج پژوهش در شهر مصیری نیز قابل بررسی است؛ با توجه به جدول ۱۴ و با استناد به مقدار کای اسکوئر (۲۰۹,۷۹۴ و ۱۶۰,۱۶۱) که در سطح خطای کوچک‌تر از ۰,۰۱ معنی‌دار است؛ باید گفت که میزان رضایت ساکنان از مولفه‌های پژوهش در دوره قبل و همچنین بعد از ارتقاء سکونتگاه (هر کدام به تفکیک) با اطمینان ۹۹ درصد متفاوت است.

جدول ۱۴- نتایج آزمون دلبیو کندال وضعیت کیفیت زندگی شهر مصیری قبل و بعد از ارتقای سکونتگاه

گروه‌ها	تعداد	درجه آزادی	Kendall's w	Chi-Square آماره	سطح معناداری (sig)
قبل	۱۰۰	۶	۰,۳۵۰	۲۰۹,۷۹۴	۰,۰۰۰
بعد	۱۰۰	۶	۰,۲۶۷	۱۶۰,۱۶۱	۰,۰۰۰

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

همچنین از دیدگاه ساکنان، رضایت از مولفه اجتماعی- فرهنگی برابر با ۵,۹۷ است که بیش‌ترین میزان رضایت در بین مولفه‌های پژوهش در دوره قبل از ارتقاء است و مولفه دسترسی و زیرساخت‌ها نیز با میانگین رتبه ۲,۶۵ دارای کمترین میزان رضایت است. در حالی که در دوره بعد از ارتقاء مولفه‌های بهداشت و درمان و مدیریت با میانگین رتبه ۵,۰۳ و ۲,۷۸ دارای بیش‌ترین و کمترین میزان رضایت از نظر ساکنان هستند.

جدول ۱۵- اولویت بندی ابعاد کیفیت زندگی شهر مصیری از دیدگاه ساکنان قبل و بعد از ارتقای سکونتگاه

بعد		قبل			
اولویت بندی	میانگین رتبه	مولفه‌ها	اولویت بندی	میانگین رتبه	مولفه‌ها
چهارم	۴,۳۳	اجتماعی-فرهنگی	اول	۵,۹۷	اجتماعی-فرهنگی
سوم	۴,۷۴	آموزش	چهارم	۳,۶۷	آموزش
ششم	۲,۸۲	اقتصادی	دوم	۴,۸۷	اقتصادی
اول	۵,۰۳	بهداشت و درمان	پنجم	۳,۵۸	بهداشت و درمان
هفتم	۲,۷۸	مدیریت	ششم	۳,۴۲	مدیریت
دوم	۴,۸۱	کیفیت مکان	سوم	۳,۸۷	کیفیت مکان
پنجم	۳,۵۲	دسترسی و زیرساخت‌ها	هفتم	۲,۶۵	دسترسی و زیرساخت‌ها

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

نتایج کلی این آزمون نشان داد که در دوره قبل از ارتقای سکونتگاه در شهر کوپن به ترتیب مولفه‌های اجتماعی-فرهنگی و بهداشت و درمان و در شهر مصیری مولفه‌های اجتماعی-فرهنگی و دسترسی به زیرساخت‌ها در بهترین و بدترین شرایط از نظر میزان رضایت قرار داشتند و در دوره بعد از ارتقا سکونتگاه نیز دو مولفه کیفیت مکان و مدیریت در شهر کوپن و مولفه‌های بهداشت و درمان و مدیریت در شهر مصیری دارای بیشترین و کمترین میزان رضایت و اهمیت از نظر ساکنان هستند. این مقایسه نشان از تفاوت قابل توجه در میزان رضایت ساکنان دو شهر از مولفه‌های بررسی شده هم در دوره قبل از ارتقاء و هم بعد از ارتقاء سکونتگاه دارد.

تأثیر کیفیت زندگی بر امید به آینده

در این پژوهش، به منظور سنجش میزان تاثیرگذاری کیفیت زندگی بر امید به آینده ساکنان در هر دو سکونتگاه، از روش رگرسیون خطی ساده استفاده شد. رگرسیون خطی ساده زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که یک متغیر وابسته (امید به آینده) و یک متغیر مستقل (کیفیت زندگی) موجود و مقیاس هر دو متغیر نیز در سطح سنجش حداقل فاصله‌ای است. نتایج جدول ۱۶ نشان می‌دهد که مقدار ضریب تعیین تعدیل شده برای شهر مصیری برابر با ۰,۱۷۳ و برای شهر کوپن نیز ۰,۳۲۶ است، که نشان می‌دهد متغیر مستقل کیفیت زندگی توانسته است به ترتیب ۱۷,۳ و ۳۲,۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته را در دو شهر پیش‌بینی (تعیین) کند و مابقی تغییرات (۸۲,۷ و ۶۷,۴ درصد) تحت تاثیر متغیرهایی است که خارج از مدل است.

جدول ۱۶- آماره تعیین رگرسیون میان شاخص سرزندگی و امنیت

شهر	Model	ضریب همبستگی چندگانه (R)	ضریب تبیین (R Square)	ضریب تعیین تصحیح شده (Adjusted R Square)	خطای معیار (Std. Error of the Estimate)
مصیری	کیفیت زندگی	۰,۴۲۱	۰,۱۷۸	۰,۱۷۳	۷۹۵,۰
کوپن	کیفیت زندگی	۰,۵۷۵	۰,۳۳۰	۰,۳۲۶	۰,۷۹۳

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

بر اساس نتایج جدول ۱۷ مقدار به دست آمده F در شهر مصیری با مقدار ۴۲,۷۵۲ در سطح خطای کوچکتر از ۰,۰۱ معنی‌دار است. نتایج مدل برای شهر کوپن نیز نشان می‌دهد که مقدار F در سطح خطای کوچکتر از ۰,۰۵ معنی‌دار است.

که تایید کننده نقش مهم متغیر مستقل کیفیت زندگی در بالا بردن امید به آینده در ساکنان است. همچنین معنی داری مقدار به دست آمده F (۸۷,۷۲۸) در سطح خطای کوچکتر از ۰,۰۵ نشان می دهد که مدل رگرسیون تحقیق مدل خوبی بوده و متغیر مستقل به خوبی قادر است تغییرات متغیر وابسته را در شهر کوپن تبیین کند. همچنین مقدار رگرسیون برای این مدل در شهر مصیری برابر با ۲۷,۰۴۸ و مقدار باقیمانده نیز ۱۲۵,۲۷۲ است. در شهر کوپن نیز مقدار رگرسیون برابر با ۵۵,۱۷۰ و مقدار باقیمانده نیز ۱۱۱,۹۴۱ است و با توجه به اینکه در هر دو شهر مجموع مجزورات باقیمانده کوچکتر از مجموعه مجزورات رگرسیون است، نشان دهنده قدرت تبیین بالای مدل تحقیق در توضیح تغییرات متغیر وابسته است.

جدول ۱۷- تحلیل واریانس رگرسیون خطی (ANOVA)

مدل	شهر	منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	کمیت F	سطح معنی داری
۱	مصیری	اثر رگرسیونی	۲۷,۰۴۸	۱	۲۷,۰۴۸	۴۲,۷۵۲	۰,۰۰۰
		باقیمانده	۱۲۵,۲۷۲	۱۹۸	۰,۶۳۳		
		کل	۱۵۲,۳۲۰	۱۹۹			
	کوپن	اثر رگرسیونی	۵۵,۱۷۰	۱	۵۵,۱۷۰	۸۷,۷۲۸	۰,۰۰۰
		باقیمانده	۱۱۱,۹۴۱	۱۷۸	۰,۶۲۹		
		کل	۱۱۱,۱۶۷	۱۷۹			

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

با توجه به نتایج مربوط به ضرایب تاثیر رگرسیونی کیفیت زندگی بر امید به آینده در دو شهر (جدول ۱۸)، ضریب رگرسیون استاندارد شده برای متغیر کیفیت زندگی (۰,۴۲۱ و ۰,۵۷۵) برای هر دو شهر در سطح خطای کوچکتر از ۰,۰۱ معنی دار است. در نتیجه ارتباط قوی بین متغیرها برقرار است. به طوری که می توان گفت متغیر کیفیت زندگی بر میزان امید به آینده در این دو شهر تاثیر بسیار قوی دارد. به طوری که با افزایش یک انحراف استاندارد در متغیر کیفیت زندگی، میزان امید به آینده در دو شهر مصیری و کوپن، به ترتیب به مقدار ۰,۴۲۱ و ۰,۵۷۵ انحراف استاندارد افزایش می یابد. نتایج به دست آمده نشان دهنده ارتباط قوی میان کیفیت زندگی با امید به آینده در این سکونتگاه‌هاست. به طوری که هر چقدر کیفیت زندگی در این شهرها بالاتر باشد و ساکنان از شرایط زندگی خود رضایت بیشتری داشته باشند، امید به آینده نیز در بین آنها بیشتر می شود.

جدول ۱۸- آماره‌های مدل رگرسیونی (Coefficients)

شهر	نام متغیر	ضرایب		T	سطح معنی داری (sig)
		غیر استاندارد	ضراب استاندارد شده		
		B	خطا معیار		
مصیری	مقدار ثابت	۱,۳۳۳	۰,۱۵۵	۸,۵۸۶	۰,۰۰۰
	وضعیت کیفیت زندگی	۰,۴۷۱	۰,۰۷۲	۶,۵۳۸	۰,۰۰۰
کوپن	مقدار ثابت	۱,۲۴۹	۰,۲۱۹	۵,۷۰۸	۰,۰۰۰
	وضعیت کیفیت زندگی	۰,۶۰۴	۰,۰۶۴	۹,۳۶۶	۰,۰۰۰

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۰)

نتیجه‌گیری

کیفیت زندگی یکی از مقوله‌های مهم در زندگی شهری است که هدف از آن، بهبود زندگی شهروندان و دسترسی عادلانه و رضایت‌بخش آن‌ها به تسهیلات شهری است. گستردگی این مفهوم باعث گردیده است جنبه‌های مختلف زندگی بشر با آن در ارتباط باشد. یکی از این جنبه‌های مهم و کاربردی؛ کیفیت زندگی ساکنان در شهرهای کوچک و روستا-شهرهاست. سیاست ارتقای سکونتگاه‌های روستایی به شهر یکی از سیاست‌هایی است که با هدف بهبود کیفیت زندگی ساکنان نواحی روستایی مورد توجه قرار گرفته است. این سیاست در کشور ایران نیز بسیار مورد استقبال بوده است. به طوری که در دهه‌های گذشته با هدف بهبود کیفیت زندگی بسیاری از نقاط روستایی به شهر ارتقاء یافته‌اند. با توجه به گسترش روزافزون این سکونتگاه‌ها، پرداختن به کیفیت زندگی ساکنان محلی دارای اهمیت زیادی است.

پژوهش حاضر با هدف ارزیابی کیفیت زندگی در شهرهای کوپن و مصیری در دو دوره قبل و بعد از ارتقاء سکونتگاه و همچنین مقایسه وضعیت این دو سکونتگاه صورت گرفته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد میزان رضایت ساکنان در دو دوره قبل و بعد از ارتقاء متفاوت است. نتایج آمار توصیفی نشان می‌دهد میزان رضایت از مؤلفه‌های کیفیت زندگی در دوره قبل از ارتقاء در هر دو سکونتگاه وضعیت مناسبی ندارد. اما با این وجود میزان رضایت در شهر مصیری نسبت به شهر کوپن مطلوب‌تر است؛ در حالی که ساکنان شهر کوپن رضایت بالایی از ارتقاء سکونتگاه و بهبود کیفیت زندگی بعد از ارتقاء سکونتگاه دارند.

یکی از امتیازات بازر سکونتگاه‌های شهری نسبت به سکونتگاه‌های روستایی برخورداری از خدمات شهری مورد نیاز در طیف گسترده و در فواصل زمانی و مکانی مناسب و بهینه است. شهر مصیری با وجود گذشت دو دهه از عمر شهری آن، مورد کم‌توجهی قرار گرفته و مدیریت شهری طی این دوره نتوانسته است نیازمندی‌های گوناگون شهر و به دنبال آن شهروندان را برآورده کند. مسئله‌ای که می‌تواند تحت تأثیر عدم شناخت یا شناخت ناکافی نسبت به مسائل و نیازهای شهر، ضعف تخصص، عدم برنامه‌ریزی مطلوب در زمینه استفاده بهینه از بودجه و مکان‌یابی مناسب خدمات و همچنین نیازشناسی با توجه به جمعیت گسترده شهری و پیراشهری و همچنین جمعیت‌های روستایی وابسته در زمینه دسترسی به خدمات گوناگون شهری از جمله خدمات بهداشتی، آموزشی، ورزشی و غیره باشد. نمود عینی این مسئله را می‌توان در نبود هیچ‌گونه بیمارستانی در این شهر، مشکلات و کمبود امکانات ورزشی، نبود کارخانه و کارگاه‌های قابل اتکا در زمینه به‌کارگیری نیروی جوان شهر و به‌صورت کلی عدم برنامه‌ریزی مناسب در زمینه اشتغال پایدار در شهر جلوه‌گر شد. نتیجه این مسائل، نارضایتی گسترده‌ای است که نتایج پژوهش نیز آن‌ها را تأیید می‌کند. به‌صورت کلی، درباره شهرهای مذکور اگر ملاک‌های عینی منبع قضاوت باشد، هر دو شهر نیازمندی‌های گسترده‌ای دارند. شهر مصیری با وجود گذشت نزدیک به دو دهه از عمر شهری آن، و با ذکر این نکته که مرکزیت شهرستان رستم نیز است، هنوز از مشکلات گسترده‌ای رنج می‌برد؛ نبود ایستگاه‌های سوخت‌رسان شهری، وضعیت نامناسب معابر و خیابان‌های شهری، تنگی و باریک‌بودن جاده‌های درون‌شهری و به‌صورت کلی، عدم پیروی معابر و خیابان‌های شهری از استانداردهای کیفی که موجب هزینه‌سازی برای شهروندان شده است، مشکلات روشنایی معابر و کوچه‌ها، نبود بیمارستان، پزشک متخصص، عدم تنوع مراکز درمانی و دسترسی مناسب شهروندان به این مراکز، مشکلات گسترده اقتصادی و ناپایداری درآمدها، کمبود فضاهای سبز شهری و عدم تأمین سرانه‌های مورد نیاز، و غیره مهم‌ترین نیازمندی‌های این شهر در بعد عینی هستند که بر کیفیت زندگی شهروندان تأثیرگذار بوده است. در شهر کوپن نیز با وجود تغییرات گسترده در بعد ذهنی کیفیت زندگی، هنوز در بعد عینی کمبودهایی وجود دارد که کیفیت زندگی ساکنان را تحت شعاع قرار داده است، ولی قرارگیری بر شریان اصلی ارتباطی جنوب و جنوب‌غرب کشور امتیاز بزرگی است که بر زندگی ساکنان و به‌تبع، رضایتمندی آن‌ها تأثیر گذاشته و توانسته است در رونق اشتغال و درآمد پایدار ساکنان مؤثر واقع گردد. مسئله‌ای که در

فرایند رونق خود، به تدریج بر سایر زمینه‌ها نیز تأثیرگذار بوده و توانسته است رضایت کلی شهروندان را به دنبال داشته باشد.

در کنار مسائل و مشکلات اشاره شده، شهر شدن هزینه‌های بسیاری نیز برای مردم هر دو شهر داشته است. با توجه به اینکه تغییر سکونتگاه روستایی به شهر نیازمند قانونمندی بیش‌تری است، ساکنان متحمل هزینه‌های زیادی شده‌اند؛ تغییرات گسترده در سیستم‌های کاربری اراضی، نیاز به بهبود کیفیت مصالح ساختمانی و کیفیت بنا، پروانه از شهرداری، ایجاد فشارهای اقتصادی بر مردم شهر در زمینه‌های گوناگون همچون خرید و اجاره مسکن، خرید امتیازهای گوناگون آب، برق، گاز، پروانه ساخت و ساز، حمل‌ونقل شهری و غیره نمونه‌هایی از این هزینه‌ها است که باعث شده است شهروندان در این سکونتگاه‌ها متحمل هزینه‌های زیادی شوند، در حالی که از حداقل امتیازها و امکانات زندگی شهری - به‌خصوص در شهر مصیری - محروم هستند. چنین مسائلی باعث ایجاد فشارهای گوناگون اقتصادی بر مردم شهر شده است، در حالی که در مقابل تغییر مطلوبی در ارائه خدمات موردنیاز ساکنین صورت نگرفته است. این مسئله، نتیجه‌ای جز نارضایتی ساکنین از کیفیت زندگی را در برداشته است. این مسائل تحت تأثیر عوامل متعددی همچون ضعف در برنامه‌ریزی‌های مطلوب، عدم توجه به ظرفیت‌های محیطی و اجتماعی، ضعف در گسترش راه‌های ارتباطی، عدم توجه کافی به اهداف متصور از ارتقاء این سکونتگاه‌ها، ضعف تخصص لازم در رأس امور شهری، عدم توجه به نیازهای شغلی ساکنان و غیره است که باعث ضعف در رضایت ساکنین از چنین اقدامی شده است. نتیجه چنین فرایندی، عدم مشارکت شهروندان در فرایند مدیریت شهری است. پژوهش حاضر در زمینه رضایت از کیفیت زندگی بعد از ارتقاء روستا به شهر با پژوهش محمدی و همکاران (۱۳۹۴)، لطفی و همکاران (۱۳۹۵)، فراهانی و همکاران (۱۳۹۵)، برقی و همکاران (۱۳۹۰) و مولایی هاشجین و همکاران (۱۳۹۳) و در زمینه عدم رضایت از کیفیت زندگی بعد از ارتقاء سکونتگاه با پژوهش علی زاده و همکاران (۱۳۹۲)، اسکندی و همکاران (۱۳۹۷) و دربان آستانه و محمودی (۱۳۹۵) همسو است. با توجه به نتایج آزمون یو من ویتنی به جز دو مولفه مدیریت و کیفیت مکان، میانگین رتبه رضایت از سایر مؤلفه‌های کیفیت زندگی قبل از ارتقاء سکونتگاه، در شهر مصیری وضعیت مناسب‌تری نسبت به شهر کوپن دارد. در حالی که در دوره بعد از ارتقاء، میانگین رتبه رضایت از کیفیت زندگی در همه مؤلفه‌ها در شهر کوپن وضعیت مناسب‌تری نسبت به مقدار آن‌ها در شهر مصیری دارد. نتایج تحقیق رضوانی و همکاران (۱۳۸۸) بیانگر تفاوت میزان رضایت از کیفیت زندگی در سکونتگاه‌ها بعد از ارتقاء است. نتایج پژوهش حاضر در این زمینه با پژوهش مذکور قابل مقایسه است. براساس نتایج آزمون رتبه‌های دلیو کندال در شهر کوپن در دوره قبل از ارتقاء، مولفه‌های اجتماعی - فرهنگی و بهداشت و درمان و در دوره بعد از ارتقاء نیز مولفه‌های کیفیت مکان و مدیریت به ترتیب دارای بیش‌ترین و کم‌ترین میزان اهمیت از نظر ساکنان هستند. در حالی که در شهر مصیری مولفه‌های اجتماعی - فرهنگی و دسترسی و زیرساخت‌ها در دوره قبل از ارتقاء و بهداشت و درمان و مدیریت بعد از ارتقاء دارای بیش‌ترین و کم‌ترین میزان اهمیت از نگاه ساکنان هستند. همچنین نتایج آزمون رگرسیون نشان می‌دهد که بین مولفه‌های کیفیت زندگی (متغیر مستقل) و امید به آینده در هر دو شهر تأثیر قوی برقرار است. به طوری که هرچقدر کیفیت زندگی در این سکونتگاه‌ها بالاتر باشد، امید به آینده نیز در بین آن‌ها بیش‌تر می‌شود. نتایج پژوهش حاضر یافته‌های پژوهش لطفی و همکاران (۱۳۹۵)، کریمی و همکاران (۱۳۹۳) و دربان آستانه و محمودی (۱۳۹۵) در زمینه بهبود وضعیت کیفیت زندگی در بعد اجتماعی - فرهنگی در بهترین شرایط را تأیید می‌کند. همچنین پژوهش حاضر با پژوهش محمدی و همکاران (۱۳۹۴) قابل مقایسه است. نتایج پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که بین متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش ارتباط قوی وجود دارد. پژوهش حاضر نیز این مسئله را تأیید می‌کند.

منابع

- اشنویی‌نوش‌آبادی، امیر؛ محمدابراهیمی، مهشید. (۱۴۰۰). **تعیین پیشران‌های کلیدی موثر بر زیست‌پذیری شهری با رویکرد آینده‌پژوهی (مطالعه موردی: شهر کاشان)**. نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۵(۷۶)، ۲۷-۴۱.
- افشاری‌پور، میثم. (۱۳۹۷). **ارزیابی رضایتمندی شهروندان از کیفیت زندگی شهری (مورد پژوهی: شهر جیرفت)**. پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، پردیس علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه یزد.
- اندستاه، فروغ؛ روستایی، شهریور. (۱۴۰۰). **ارزیابی عوامل موثر بر اجرای حکمروایی شهری مشارکتی (برنامه NBN) در منطقه ۲ کلان‌شهر تبریز**، نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۵(۷۶)، ۴۳-۵۵.
- بصیرت، میثم. (۱۳۹۷). **مجموعه کتاب شهرهای جدید «نسل نخست شهرهای جدید»**. انتشارات مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی.
- بوذرجمهری، خدیجه؛ شایان، حمید؛ خاکپور، براتعلی؛ طاهری، علی. (۱۳۹۲). **بررسی و تحلیل روستا-شهرها و شهرهای کوچک در توسعه روستایی (نمونه موردی: شهرستان نیشابور)**. مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، ۲۱، ۲۷۵-۲۹۹.
- تیمی، مونا؛ رحمانی، بیژن؛ مهدوی، مسعود؛ سرور، رحیم. (۱۳۹۶). **بررسی ایجاد شهر کوچک و تاثیرات آن بر سکونتگاه‌های روستایی حریم (مطالعه موردی شهر فردوسی، بخش مرکزی شهرستان شهریار)**. فصلنامه روستا و توسعه، ۲۰(۴)، ۷۱-۴۹.
- دریان‌آستانه، علیرضا؛ محمودی، منیژه. (۱۳۹۵). **ارزیابی کیفیت زندگی در روستا-شهرهای جدید (مطالعه موردی: شهر بانوره)**. مجله جغرافیا و توسعه، ۴۲، ۱۹۹-۲۱۸.
- رحیمیان، مهدی؛ حافظی، فرشته؛ غلامرضایی، سعید؛ حسین‌نژاد میر؛ نسرين. (۱۳۹۸). **تبدیل روستا به شهر و تاثیر آن بر کیفیت زندگی ساکنان (مورد مطالعه: بیران‌شهر)**. فصل‌نامه آمایش محیط، ۴۷، ۸۵-۱۰۵.
- رضوانی، محمدرضا؛ منصوریان، حسین؛ احمدی، فاطمه. (۱۳۸۹). **ارتقای روستاها به شهر و نقش آن در بهبود کیفیت زندگی ساکنان محلی (مطالعه موردی: شهرهای فیروزآباد و صاحب در استان‌های لرستان و کردستان)**. مجله پژوهش‌های روستایی، ۱(۱)، ۳۳-۶۶.
- زنگنه، یعقوب؛ سمیعی‌پور، داود؛ حمیدیان، علیرضا. (۱۳۹۲). **تبدیل روستا به شهر و نقش آن در توسعه منطقه‌ای و تحولات نظام شهری (مطالعه موردی: استان خراسان رضوی)**. مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، ۴(۱۳)، ۳۶-۱۷.
- زنگنه شهرکی، سعید. (۱۳۹۲). **فرایند تبدیل نقاط روستایی به شهر در مقیاس ملی و پیدایش پدیده (خام شهرها)**. مجله پژوهش‌های روستایی، ۴(۳)، ۵۳۵-۵۵۷.
- شاطریان، محسن؛ صلاحی، گیتی؛ گنجی‌پور، محمد؛ اشنویی، امیر. (۱۳۹۵). **تبیین پیامدهای اجتماعی تبدیل نقاط روستایی به شهر (مطالعه موردی: شهرهای نیاسر، بزرک، سفیدشهر و مشکات در ناحیه کاشان)**. فصلنامه فضای جغرافیایی، ۱۶(۵۵)، ۴۴-۴۵.
- شمس‌الدینی، علی؛ شکور، علی؛ گرجیان، پروین. (۱۳۹۱). **تحلیلی بر وضعیت معیشتی مهاجرین روستایی در شهرها (مطالعه موردی: دهستان رستم دو-شهرستان رستم)**. فصلنامه آمایش محیط، ۲۰، ۱۴۳-۱۲۷.
- شوهانی، نادر؛ کاکایی، نورالدین. (۱۳۹۹). **رویکرد نوظهور روستا-شهرها و نقش آن‌ها در سازمان‌یابی و تعادل نظام فضایی سکونتگاه‌ها (مطالعه موردی: استان ایلام)**. فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۱۲(۴)، ۷۹۶-۷۷۵.
- شبیعه، اسماعیل. (۱۳۹۵). **مقدمه‌ای بر مبانی برنامه‌ریزی شهری**. انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران.

- عزیزی، محمدمهدی؛ زبردست، اسفندیار؛ برنافر، مهدی. (۱۳۹۷). *تحلیلی بر عوامل و اثرات تبدیل روستا به شهر بر نظام شهری استان گیلان (۱۳۹۵-۱۳۳۵)*. برنامه‌ریزی و آمایش فضا، ۲۲(۱)، ۲۱۷-۱۸۷.
- فراهانی، حسین؛ بهمنی، افشین؛ جبالی، فرزانه. (۱۳۹۴). *فرایند تبدیل سکونتگاه‌های روستایی به شهر و اثرات آن بر کیفیت زندگی شهروندان (مطالعه موردی: شهر بلبان آباد، شهرستان دهگلان)*. فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۲۲(۲)، ۱۹۱-۲۰۲.
- فروتن، زهرا؛ مولایی هنجین، نصرالله؛ باسط قریشی، محمد. (۱۴۰۰). *تبیین روند تحولات گردشگری روستایی و اثرات آن بر روابط شهر و روستا در دو دهه اخیر در شهرستان رودسر*. فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۱۳(۳)، ۸۸۷-۹۰۱.
- فرهودی، رحمت‌الله؛ زنگنه شهرکی، سعید؛ ساعدموچشی، رامین. (۱۳۸۸). *چگونگی توزیع فضایی جمعیت در نظام شهری ایران طی سال‌های ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۵*. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۶۸، ۵۵-۶۸.
- کاردار، سعید؛ قادرمرزی، حامد؛ بهمنی، افشین. (۱۳۹۸). *تحلیل و اولویت‌بندی شاخص‌های زیست‌پذیری در روستاهای ارتقا یافته به شهر (مطالعه موردی: شهرستان دهگلان: شهر بلبان آباد)*. مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، ۱۱(۱)، ۳۳۳-۳۵۶.
- کریمی، بهرام؛ بدری، سیدعلی؛ سلمانی، محمد. (۱۳۹۳). *بررسی نگرش مردم محلی به سیاست تبدیل روستا به شهر بر حسب محل سکونت (مطالعه موردی: بخش دیلمان، شهرستان سیاهکل)*. فصلنامه مطالعات مدیریت شهری، ۳۷، ۱۹۳-۲۱۲.
- گلی، علی. (۱۳۹۰). *ارزیابی نقش تبدیل روستا به شهر در تغییر جریان‌های درون استانی با رویکرد تحلیل شبکه اجتماعی (نمونه موردی شهرهای کوچک استان فارس)*. اولین همایش ملی جغرافیا و برنامه‌ریزی توسعه روستایی، ۵۹۵-۶۰۵.
- محمدی، جمال؛ ضرابی، اصغر؛ علی‌زاده، جابر؛ رحیمی، حمزه. (۱۳۹۴). *تحلیل و ارزیابی کیفیت زندگی ساکنان در روستا-شهرها (نمونه موردی: روستا-شهر اصلاندوز)*. فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی شهری، ۱۵(۱)، ۹۵-۱۲۲.
- محمدی، یاسر؛ ملازادگان، آرزو؛ اسدپوریان، زینب. (۱۳۹۹). *تحلیل پیامدهای اقتصادی الحاق روستاها به شهر همدان*. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۹(۳۲)، ۶۵-۸۸.
- محمدی‌ده‌چشمه، پژمان. (۱۴۰۰). *بررسی تاثیر شاخص‌های فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی کیفیت زندگی بر میزان رضایت شهروندان شهرکرد*. نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۵(۷۶)، ۲۵۹-۲۴۹.
- محمودیانی، سراج‌الدین. (۱۳۹۸). *بررسی وضعیت و تحولات شهرنشینی ایران با تاکید بر دوره ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵*. مجله بررسی‌های آمار رسمی ایران، ۲۹(۱)، ۷۹-۹۴.
- محمودی‌زاد، سمانه؛ ذاکر حقیقی، کیانوش. (۱۳۹۵). *ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی در محدوده‌های روستا-شهری (نمونه موردی: روستا-شهر فرحزاد)*. مطالعات محیطی هفت حصار، ۱۵(۴)، ۱۴-۵.
- مولایی هنجین، نصراله؛ کریمیان، مریم؛ بلوچی، عثمان؛ مغدانی، الهه. (۱۳۹۳). *ارزیابی نقش سیاست تبدیل سکونتگاه‌های روستایی به شهر در کیفیت زندگی ساکنان محلی (مورد شناسی: شهرهای بُردخون و بَنک، استان بوئسهر)*. فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۲۸، ۱۷-۳۳.
- مهاجرانی، علی‌اصغر؛ حقیقتیان، منصور؛ یوسف‌نیا، مهدی. (۱۳۹۵). *بررسی تاثیر راهبرد تبدیل روستا به شهر بر سبک زندگی افراد در روستاهای نشتیفان، سلامی و جنگل در استان خراسان رضوی*. فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی، ۳(۴)، ۴۷۹-۴۶۱.
- مهدوی، مسعود. (۱۳۹۲). *مقدمه‌ای بر جغرافیای روستایی ایران*. انتشارات سمت، تهران.

میکانیکی، جواد؛ سرزهی، زهرا؛ اسکندری‌ثانی، محمد. (۱۳۹۵). *کارکرد فضایی شهرهای کوچک در ارتباط با روستاهای پیرامون (مورد مطالعه: شهر سریشه)*. فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۵(۱)، ۴۳-۶۰.

نصیری‌هنده‌خاله، اسماعیل؛ محمدی‌بالینی، پرستو. (۱۴۰۰). *بررسی مولفه‌های کالبدی بر الگوهای رفتاری شهروندان خیابان سی‌تیر شهر تهران، نشریه جغرافیا و برنامه‌ریزی*، ۲۵(۷۵)، ۲۹۲-۲۷۹.

References

- Allen, J. C., Vogt, R. J., & Cantrell, R. L. (2004). *Quality of life in rural Nebraska: trends and changes*. Publications from the Center for Applied Rural Innovation (CARI), 9.
- Arora, S., & Kalra, R. (2018). *Quality of life (QOL) of people living with substance users in urban and rural community of Delhi*. Current Medicine Research and Practice, 8(3), 96-99.
- Caron, J., Cargo, M., Daniel, M., & Liu, A. (2019). *Predictors of quality of life in montreal, canada: a longitudinal study*. Community mental health journal, 55(2), 189-201.
- Crockerl, T. F., Brown, L., Clegg, A., Farley, K., Franklin, M., Simpkins, S., & Young, J. (2019). *Quality of life is substantially worse for community-dwelling older people living with frailty: systematic review and meta-analysis*. Quality of Life Research, 28, 2041-2056.
- Faria, P. A., Ferreira, F. A., Jalali, M. S., Bento, P., & António, N. J. (2018). *Combining cognitive mapping and MCDA for improving quality of life in urban areas*. Cities, 78, 116-127.
- Ferriss, A. L. (2010). *Approaches to improving the quality of life: How to enhance the quality of life (Vol. 42)*. Springer Science & Business Media.
- Harpham, T., Burton, S., & Blue, I. (2001). *Healthy city projects in developing countries: the first evaluation*. Health Promotion International, 16(2), 111-125.
- Hernandez, S., & Monzon, A. (2016). *Key Factors for Defining an Efficient Urban Transport Interchange: Users' Perceptions*. Cities, 50, 158-167.
- Hosseini, A., Finn, B. M., & Momeni, A. (2023). *The complexities of urban informality: A multi-dimensional analysis of residents' perceptions of life, inequality, and access in an Iranian informal settlement*. Cities, 132, 104099.
- Hosseini, A., Finn, B. M., Sajjadi, S. A., & Mosavei, T. (2022). *Urban Disparities and Quality of Life Among Afghan Refugees Living in Informal Settlements in Mashhad, Iran*. Applied Research in Quality of Life, 1-25.
- Ibrahim, M. F., & Chung, S. W. (2003). *Quality of Life of Residents Living Near Industrial Estates in Singapore*. Social Indicators Research, 61, PP. 203-225.
- Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G. & Hollander, A. (2003). *Urban Environmental Quality and Human Well-Being towards a Conceptual Framework and Demarcation of Concepts, a literature study*. Landscape and Urban planning, 65, 5-18.
- Krefis, A. C., Augustin, M., Schlünzen, K. H., Obenbrügge, J., & Augustin, J. (2018). *How does the urban environment affect health and well-being? A systematic review*. Urban science, 2(1), 21.
- Lambiri, D., Biagi, B., Royuela, V., (2006). *Quality of life in the Economic and urban Economic Literature*. Social Indicators Research, 84(1), 1-25.
- Lang, W., Chen, T., Chan, E. H., Yung, E. H., & Lee, T. C. (2019). *Understanding livable dense urban form for shaping the landscape of community facilities in Hong Kong using fine-scale measurements*. Cities, 84, 34-45.
- Lee, Y. J. (2008). *Subjective quality of life measurement in Taipei*. Building and Environment, 43(7), 1205-1215.
- Lin, G. C. (1993). *Small towns in socialist China: a functional analysis*. Geoforum, 24 (3), pp. 327-338.
- Lotfi, S., Karim, S. (2009). *An assessment of Urban Quality of Life by Using Analytic Hierarchy Process Approach (Case study: Comparative Study of Quality of Life in the North of Iran)*, Department of Urban Planning. Journal of Social Sciences, 5(2), 123-133.

- Ma, L., Liu, S., Fang, F., Che, X., Chen, M. (2019). *Evaluation of urban-rural difference and integration based on quality of life*, Sustainable Cities and Society, 54(25), 101877.
- McCrea, R., Shyy, T.K., & Stimson, R. (2006). *what is the Strength of the Link between Objective and Subjective Indicators of Urban Quality of Life?* Applied Research in Quality of Life, 1(1), 79-96.
- McGillivray, M (2007). *Human Well -Being, Concept and Measurement*, Palgrave MacMillan, New York.
- Moro, M., Brereton, F., Ferreira, S. & Clinch, J. P (2008). *Ranking Quality of Life Using Subjective Well-Being Data*. Ecological Economics, 65(3), 448-460.
- Moroke, T., Carel, S., & Ilse, S (2020). *Neighbourhood sustainability assessment model for developing countries: A comprehensive approach to urban quality of life*. International Journal of Sustainable Development and Planning, 15(1), 107-123.
- Oktay, D., & Rustemla, A. (2010). *Measuring the quality of urban life and neighbourhood satisfaction: Findings from Gazimagusa (Famagusta)*, Area study international journal of social sciences and humanity studies, 2(2), 27-37.
- Pal, A. K., & Kumar, U. C. (2005). *Quality of Life Concept for the Evaluation of Societal Development of Rural Community in West Bangal, India*. Asia- Pacific Journal of Rural Development, 15(2), 83-93.
- Pearl, D.C (2011). *Mapping the Quality of life experience in Alfama*. Unpublished Master Degree Dissertation.
- Porio, E (2015). *Sustainable Development Goals and Quality of Life Targets: Insights from Metro Manila*. Current Sociology, 63(2), 244–260.
- Rezvani, M. R., Mansourian, H., & Sattari, M. H. (2013). *Evaluating Quality of Life in Urban Areas (Case Study: Noorabad City, Iran)*. Social Indicators Research, 112(1), 203-220.
- Rinner, C. (2007). *A Geographic Visualization Approach to Multi-Criteria Evaluation of Urban Quality of Life*. International Journal Geographic Information Science, 21(8), 907-919.
- Smith, C., & Levermore, G. (2008). *Designing Urban Spaces and Buildings to Improve Sustainability and Quality of Life in a Warmer World*. Energy Policy, 36(12), 4558-4562.
- Stohr, w.B., Fraser, T (1981). *Development from Above or Below* Willey. chichester, pp 488.
- Talmage, C. A., & Chad, F. (2019). *Quality of life, multimodality, and the demise of the autocratic metropolis: A multivariate analysis of 148 mid-size US cities*. Social Indicators Research, 141(1), 365-390.
- Turkoglu, H (2015). *Sustainable Development and Quality of Urban Life*. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 202, 10 - 14.
- Ülengin, B., Ülengin, F., & Güvenç, Ü. (2001). *A Multidimensional Approach to Urban Quality of Life: The Case of Istanbul*. European Journal of Operational Research, 130(2), 361-374.
- Van Eck, J.R., Burghouwt, G., & Dijst, M. (2005). *Quality of life in daily travel: An Explorative Simulation Study*. Journal of Transport Geography, 13(2), 123–134.
- Von Bloh, H. (2008). *Small towns as interfaces for interaction, exchange and transition in Vietnam*. Advances in Southeast Asian Studies, 1(2), 7-18.
- Wann-Ming, W. (2019). *Sustainable Urban Transportation Planning Strategies for Improving Quality of Life under Growth Management Principles*. Sustainable Cities and Society, 44.
- Wey, W. M., & Huang, J. Y. (2018). *Urban sustainable transportation planning strategies for livable City's quality of life*. Habitat International, 82, 9-27.
- Wish, N.B. (1986). *Are we really measuring the quality of life? Well-being has subjective dimensions, as well as objective ones*. American Journal of Economics and Sociology; 45(1). 93-99.
- World Health Organization (2018). *WHOQOL: Measuring Quality of Life*, Accessed at 24 October 2018, from <http://www.who.int/healthinfo/survey/whoqol-qualityoflife/en/>